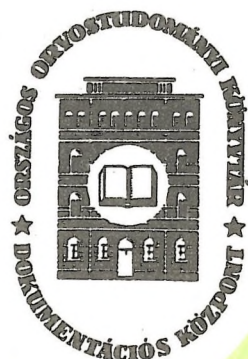

F 568/a

1975 FEB 2 81

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1974
14. ÉVF.
IV
SZÁM

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR
ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
BUDAPEST

A Z
ORVOSI KÖNYVTÁRS
1974. 14.évf. 4.szám

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR
ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

Budapest

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő: dr Székely Sándor

Szerkesztő: Szepesiné dr Benda Mária

Szerkesztőség: Országos Orvostudományi Könyvtár és
Dokumentációs Központ 1088 Budapest
Szentkirályi u 21.

Telefon: 343-736, 343-788

Jelen számunk munkatársai:

Dr GYÁRFÁS Ágnes, a Miskolci Vezető Kórház Orvosi Könyvtárának vezetője, dr LUSZTIG Gábor professzor, a Kecskeméti Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának orvostanácsadója, DANIS Mihály, a Kecskeméti Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának vezetője, PÁLFY Gyula, a szegedi Gyógyszerészeti Kari Könyvtár vezetője, dr IVÁNYI János, a Gyulai Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának orvostanácsadója, KISZELY Pálné és ILLIK Istvánné, a Gyulai Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának munkatársai, dr SURÁNYI Imre, az Egri Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának munkatársa, dr SARKADY NAGY Endre, a Salgótarjáni Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának orvostanácsadója, dr CSEPLÁK György, a Salgótarjáni Megyei Kórház bőrgyógyász főorvosa, dr TURAY Pál, a Salgótarjáni Megyei Kórház Tudományos Bizottságának elnöke, MÁTYUS Lászlóné, a Salgótarjáni Megyei Kórház Orvosi Könyvtárának vezetője, dr JANTSITS Gabriella, az OOKDK tudományos munkatársa, KELEMENNE VARGA Judit, az OOKDK tudományos főmunkatársa, KOVÁCS Dezső, az Építésügyi Tájékoztatási Központ osztályvezetője, ISEPY Dezső, az ESZTIK Könyvtárának vezetője, Dr BÄRNE POLLÁK Zsuzsanna, az OOKDK osztályvezetője.

Felelős kiadó: dr Székely Sándor

Készült: az ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI
KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT

Sokszorosító részlegében

Pld.: 300

A Z O R V O S I K Ö N Y V T Á R O S
Az Országos Orvostudományi Könyvtár és
Dokumentációs Központ

T á j é k o z t a t ó j a

1974

14. évfolyam

4. szám

T A R T A L O M

Oldal

O r v o s t ö r t é n e l e m -
o r v o s i
k ö n y v t á r o s o k n a k

- GYÁRFÁS Ágnes: Szöllőssy Móricz /1862-
1930/ szülész-nőgyógyász, a Borsod
megyei bábaképző intézet megalapító-
ja 356

K o n f e r e n c i á k
- É r t e k e z l e t e k

- Az OOKDK és a Bács-Kiskun megyei Kórház
Orvosi Könyvtára által rendezett
továbbképzés:
- LUSZTIG Gábor: Oktató kórházak könyv-
tári feladatai 363
- DANIS Mihály: Oktató kórházak könyv-
tári feladatai a medikus-oktatás-
ban 365
- PÁLFY Gyula hozzászólása: Medikusok
és gyógyszerészhallgatók a szak-
könyvtárban 377

IVÁNYI János: Medikusok az orvosi könyvtárban	382
KISZELY Pálné: Miben lehet segítségére az orvosi könyvtáros a medikusoknak?	384
ILLIK Istvánné: Egy gondolat a könyvtárak nyitvatartásához	386
SURÁNYI Imre hozzászólása: Fiatalok bevezetése a szakirodalom használatába	387
A Nógrád megyei Madzsar József Kórház Tudományos Bizottsága által rendezett értekezlet a szakirói tevékenység gyakorlatáról és etikájáról:	
SARKADY NAGY Endre: Megnyitó	397
CSEPLÁK György: A gyógyító munkához és a tudományos közlemények megírásához szükséges szakirói tevékenység gyakorlata	402
TURAY Pál: Közlemények írásának és az előadások elkészítésének etikája	412
MÁTYUS Lászlóné: A könyvtár szerepe az intézetben folyó gyógyító és tudományos munka segítésében	418
JANTSITS Gabriella hozzászólása ...	427
JANTSITS Gabriella: Salgótarján után	430

Könyvtárosaink írják

KELEMENNE VARGA Judit: Az Index Medicus értékelése: a hírközlés teljessége, frissesége és hatékonysága	432
--	-----

Közlemények - Hírek

KOVÁCS Dezső: Katalóguscédula sokszoro- sító berendezés	444
ISÉPY Dezső: Egyszerű katalógus-karton sokszorosító készülék	449
Korszerű irodagépek és szervezéstechni- kai eszközök az adminisztrációs munka megkönnyítésére	451
JANTSITS Gabriella: Katalóguscédula lyukasztó	454
POLLÁK Zsuzsanna: Recenzió a Progress in Drug Research c. könyvről	456

C O N T E N T S

Page

H i s t o r y o f p h y s i - c i a n s f o r m e d i c a l l i b r a r i a n s

Ágnes GYÁRFÁS: Móricz Széllőssy (1862-1930), obstetrician-gynaecologist founder of the Midwives' Training Institute in the County Borsod	356
--	-----

C o n f e r e n c e s, - m e e t i n g s

Extension training organized by the Hungarian Medical Library and Documentation Centre and the Medical Library of the Bács-Kiskun County Hospital:

Gábor LUSZTIG: Library tasks of the instructional hospitals.....	363
Mihály DANIS: Library tasks of the instructional hospitals in medical students' training	365
Gyula PÁLFY: Contribution: Medical students and students of pharmacy in special libraries	377
János IVÁNYI: Medical students in the medical library.....	382
Pálné KISZELY: What can medical librarians do to assist medical students?	384
Istvánné ILLIK: A conception for the opening hours of libraries.....	386
Imre SURÁNYI: Contribution: Introducing young people in the use of professional literature.....	387

Meeting organized by the Scientific Committee at the József Madzsar Hospital in the County Nógrád, on the practice and ethics of specialists' activity: Page

Endre SARKADI NAGY: Opening speech.....	397
György CSEPLÁK: The practice of specialists' activity needed for the wording of healing work and scientific publications.....	402
Pál TURAY: Ethics of the wording of publications and preparation of lectures.....	412
Lászlóné MÁTYUS: The role of the library assisting healing and scientific work going on in the institution.....	418
Gabriella JANTSITS: Contribution.....	427
Gabriella JANTSITS: After Salgótarján....	430

O u r l i b r a r i a n s w r i t e

Judit KELEMEN VARGA: Evaluation of the Index Medicus: completeness, newness and effectiveness of information.....	432
---	-----

N o t e s - n e w s

Dezső KOVÁCS: Duplicating equipment for catalogue cards.....	444
Dezső ISEPY: Duplicating device for simple catalogue cards.....	449
Modern office machines and organizational-technical devices to make easier administrative work.....	451
Gabriella JANTSITS: Catalogue cards perforator.....	454
Zsuzsanna POLLÁK: Review on the book "Progress in Drug Research".....	456

СО Д Е Р Ж А Н И Е

В р а ч е б н а я и с т о р и я д л я м е д и ц и н с к и х б и б л и о т е - к а р е й

Агнеш ДЬЯРФАШ: Гинеколог-токолог Мориз Сёллёши
(1862-1930) основатель Акушерского института в
области Боршод..... 356

К о н ф е р е н ц и и - С о в е щ а н и я

Курс для повышения квалификации, организованный
Государственной медицинской библиотекой и центром
документации и Медицинской библиотеки области
Бач-Кишкун:

Габор ЛУСТИГ: Библиотечные задачи больниц-училищ 363

Михай ДАНИШ: Библиотечные задачи больниц-училищ в
обучении студентов медиков 365

Выступление Дьюлы ПАЛФИ: Студенты медики и сту-
денты-фармацевты в специальной библиотеке.. 377

Янош ИВАНЬИ: Какую помощь может предоставить биб-
лиотекарь медицинской библиотеки студентам-
медикам 382

Палме КИСЕЛИ: К вопросу - время открытия биб-
лиотек 384

Эрика ИЛЛУК: Замечание в связи с временем от-
крытия библиотеки 386

Выступление Имре ШУРАНЬИ: Введение молодежи в
пользование специальной литературы 387

Совещание организованное Научным комитетом
Областной больницы им. Иосефа Маджар по вопросам
практики в области специальной литературной дея-
тельности и ее этики:

Эндре ШАРКАДИ НАДЬ: Вступительное слово..... 397

Дьёрдь ЧЕПЛАК: Практика нужная для врачебной и для
| специальной литературной деятельности 402

Пал ТУРАЙ: Этика составления сообщений и статей ..	412
Ирэн МАТЬЮШ: Роль библиотеки в лечебной и научной работы института	418
Выступление Габриеллы Яншитч	427
Габриелла ЯНШИТЧ: После Шалготаряна	430

Н а ш и б и б л и о т е к а р и п и ш у т

Юдит КЕЛЕМЕН ВАРГА: Оценка "Индекс"-а Медикус"-а. Полнота, скорость и эффективность сообщений	432
--	-----

С о о б щ е н и я - В е с т и

Дежё КЕЛЕМЕН: Оборудование для размножения ката- ложных карточек	444
Дежё ИЖЕЛИ: Простой размножитель для каталожных карточек	449

GYÁRFÁS Ágnes

S Z Ő L L Ő S S Y Móríc

/1862-1930/

szülész-nőgyógyász, a borsod megyei
bábaképző intézet megalapítója

Egyike azoknak, akik a humanizmust nem hangoztatták, hanem átélték. Született szervező, közösségi ember, szakmájának hivatott apostola.

Sátoraljaujhelyen született, értelmiségi családban. Iglón végzi a gimnáziumot, Bécsben az egyetemet. Az egyetemi ifjak "Cimbria" egyesületének tagja. Ez a közösség, mely ugyan nevében egy harcos germán törzsre utal, szellemében békés volt, és a haladó tudomány híveit gyűjtötte össze. Az egyetemet 1889-ben fejezi be, s a következő évben a budapesti Szent-István kórházban helyezkedik el, dr. Takács Imre belgyógyász főorvos osztályán. Két év múlva a Réczey klinikán sebész. Sebészeti tanulmányait 1894-ben fejezi be a Kézmárszky klinikán.

Nemsokára önálló műtétek elvégzésére is alkalma nyílik. A Vörös-Kereszt sebészeti osztályra hívják alorvosnak. A betegeskedő Puky főorvos mellett ő látja el a műtétek zömét. Mint nőtlen fiatal orvos, szinte állandóan a klinikán tölti az idejét, s mindent megtanul, amit környezete nyújtani képes. Állandó asszisztense a vendégprofesszoroknak, tehát a módszerek összehasonlítására is alkalmat talál. Dolgozik Elischer és Bársony tanárok műtőjében, s 1900-ban a megnyíló Erzsébet kórházba kerül rendelő orvosi címmel, mint szülész- és nőgyógyász főorvos.

Köllner Károly, az igazgató főorvos, Vöröskereszt-beli jó barátja. Kettejük szervező munkája a nőgyógyászat, szülészet és a bábaképzés terén csak a Vöröskereszt tevékenységével együtt méltányolható kellőképpen. /1./

Szóllóssy már bécsi diákévei alatt lelkes hive a Vöröskereszt eszméinek. Éppugy, mint korának minden haladó szelleme, tudja, hogy a betegellátás csak részben orvosi kérdés, jelentős szerepe van a munkatársi gárdának: a képzett és odaadó ápolószemélyzetnek. Szülész lévén, a népszaporulat ügyének is szolgájává vált. Tudta, hogy a népszaporulat ügye a szűkös kórházi viszonyok mellett a bábák kezében van. Sok, képzett bábára van szüksége a népnek!

Tevékenységének másik forrása Tauffer Vilmos munkásságában keresendő. Ez a tudós orvos, Semmelweis tanának hazai megvalósítója, eredményesen járt el a bábaképzés fellendítésében is. Hatalmas összegező kimutatása, a bábügy állása hazánkban elindította az itt tapasztalható hiányok felszámolását. A Szőllőssy tulajdonában lévő könyv példány a Borsod megyei viszonyok fejlődését is mutatja. Elért eredményeit a Tauffer által jelzett adatokhoz, mint alaphoz hasonlítja. Öt év alatt elérte, hogy Borsod, Heves, Nógrád, Gömör, Abauj, Szepes, Sáros, Zemplén megyékben minden ötszáz lélek lakta településen képzett bába segítette életre az újszülötteket.

Nehéz körülmények között kezdte munkáját. Szülészeti pavillon még nem épült, ezért a belgyógyászatban három darab hat ágyas kórtermet bocsátottak rendelkezésére. E szobák között az egyikben a műtőt rendezte be.

Ideköltözése évében veszi fel a kapcsolatot a vármegyék főorvosaival, akik két hónapos bennlakásos kurzusra jó ritmusban küldik el a parasztbabákat. Ugy tűnik, két hónap alatt keveset lehet tanulni, de ne felejtsük el, hogy ezek a parasztbabák már gyakorlattal rendelkeztek, s már gyerekkoruk óta láttak szüléseket, hiszen falun a bábamesterséget generációkon keresztül örökölték egyes családok nőtagjai. Némely könyvtárban még ma is megtalálható -

tehát feltételezhetjük, hogy éveken keresztül használták - Dombi Mátyás kis kátéját, melyet 1772-ben írt a "Borsod vármegyei bábáknak hasznára" és "Bába mesterség, mely irattatott kérdésekben és feleletekben" címet viselte. A korában haladó mű a huszadik században már nem felelt meg. Szóllóssy azt tanította, amit a kor tudományos nivója megkövetelt. Tantárgyai a következők voltak:

1. Tisztaság
2. A női nemzőszervek
3. A szülés menete
4. Mikor kell az orvost hívni

Kortársi feljegyzés dokumentálja az oktatás minőségét. Blaszbberger Győző ezt írja: "Én jelen voltam ilyen bábavizsgán s ámulattal hallgattam az egyszerű növendékek szabatos feleleteit, megcsodáltam jó modorukat, fellépésüket. Öntudatosan, precízen szóltak hozzá a kérdéshez." /2./

Mivel a bábák között sok a tót anyanyelvű, Szóllóssy megtanult tótul, hogy szót érthessen velük. Felettesei véleménye szerint: "a keze alól kikerült cédulás bábák etikai magaslaton állnak, tisztában vannak az anti- és asepsis elveivel, nem tudálékosak és kellő időben orvosi segílyt vesznek igénybe". /3./

1910-ben felépül az új szülészeti pavilon. A kor követelményeinek megfelelő, jól fűthető, világos épület. Műtőterem, szülészoba,

elkülönítő teszik teljessé az épület belső berendezését. Itt zajlik le Szőllőssy főorvos élete, mert élete végéig nőtlen lévén a munkahelyét tekintette első otthonának. Saját rendelőjében főként a társpénztári betegek ambuláns rendelését látta el. 1929-ben nyugdíjba megy, 1930 telén meghal.

Emberi magatartására jellemző, hogy minden évben saját pénzen küldi nyaralni a nővérek és szülésznők bizonyos százalékát. A maga módján megoldotta az akkor még szervezetlen dolgozók szociális juttatásának egyik csoportját.

Kulturember volt a szó nemes értelmében. Sokat olvasott, rendszeres színházlátogató volt. Szegényen, vagyontalanul halt meg, az volt a vagyona, amit alkotott, az egészséges nemzedék, a jó orvoslás és az emberszeretet szolgálatában. /4./

J e g y z e t e k

1. A vöröskereszt az 1859-es solferinói ütközetet követő rossz sebesült- és betegellátás konzekvenciájaként alakult meg. Durant Henrik és Moynier Gusztáv kezdeményezésére 1864-ben 36 állam képviselőjében Genfben megalkotják a Genfi egyezményt, s a létrejött egyesületet Vöröskeresztnek nevezik. Egyik fő

feladatuk az ápoló személyzet képzése. E munkában uttörő jellegű Florence Nightingale tevékenysége. Magyarországon a boszniai háborúk hatására 1879-ben alakul az első szervezet, Magyar Országos Segélyező Nőegylet címen. 1881-ben csatlakoznak a tagországok és megnevezésük a Magyar Szent Korona Országainak Vörös Kereszt Egylete lesz. 1919-ben Magyar Vörös Kereszt Egylet névre egyszerűsödik megnevezésük.

2. Borsodvármegyei Orvos-Gyógyszerész Egylet Évkönyve, 1932-33. Blaszbberger Győző megemlékezése. Miskolc, 1973. 57 p.

3. Ugyanott

4. Miskolc város és környéke. A magyar orvosok és természetvizsgálók Miskolcon tartott XXXV. vándorgyűlése emlékére kiadta a város közönsége. Miskolc, 1910. Szelényi és tsa. 20-30. p.

Az OOKDK és a Bács-Kiskun megyei Kórház
Orvosi Könyvtára által rendezett tovább-
képzés

Kecskemét, 1974. június 5.

Oktató kórházak könyvtári feladatai

MEGNYITÓ BESZÉD

Őszinte tisztelettel és szeretettel köszöntöm a könyvtáros továbbképzés valamennyi kedves résztvevőjét. Az a tény, hogy a továbbképzést Kecskeméten rendezzük meg, azt bizonyítja, hogy könyvtárunkat méltónak találták erre a kitüntető bizalomra. Köszönöm e bizalmat. Hosszu utat tettünk meg, míg a könyvtárunk mai strukturáját megkapta. Ugy érzem, könyvtárunk kivívta magának azt a helyet, amelyet az orvosi könyvtárnak a kórházban el kell foglalnia. Ez elsősorban a könyvtárral foglalkozó emberektől függ. Természetesen az ambíció és a jóakarát nem elegendő, ha nem élvezzük a felsőbb vezetés támogatását. Mi abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy kórházunk igazgatósága mélyen átérzi a kórházi szakkönyvtárak fontos szerepét, amit ezuton is szeretnék megköszönni.

A könyvtárak fontossága állandóan növekszik. Funkciója és feladata sokrétű, ez az utóbbi időben azzal a ténnyel, hogy a kórházak egyre nagyobb szerepet töltenek be a mediku-

sok képzésében, hatványozódik. E sokrétű feladatra nekünk is fel kell készülni, mert csak így biztosíthatjuk a könyvtár számára kijáró méltó helyet. Ma már elképzelhetetlen, hogy egy kórház szakmai életében a könyvtár mostoha szerepet töltsön be. De el kell jutnunk oda, hogy kivétel nélkül mindenki belássa a könyvtár fontosságát az orvosi ismeretek megszerzésében. Megítélésem szerint a könyvtárismeretnek a medicinában ma már bázisfunkciót kell betöltenie, talán ahhoz a funkcióhoz tudnám hasonlítani a szerepét, melyet a diagnosztikus szakmák játszanak a klinikai orvostudományban.

Azt hiszem, felesleges hangsúlyoznom a könyvtár nevelő szerepét és feladatát. A jó könyvtáros a medikusokkal megszeretteti a könyvet, bevezeti őket a könyvtár rejtelmeibe. Itt kell, hogy ráébredjen a medikus a tudás és tudományunk végtelenségére, de ugyancsak itt kell rájönnie az idegen nyelvek ismeretének szükségességére. Ideg nyelvek tudása nélkül sem jó orvos, sem jó könyvtáros nem lehet senki.

Ehhez a sokrétű munkához és az egyre szaporodó feladatokhoz, valamint a jelenlegi tanácskozáshoz kívánok minden kedves résztvevőnek sok erőt és jó egészséget.

Oktató kórházak könyvtári feladatai
a medikus-oktatásban

Az ország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésével a könyvtárak és a tájékoztatási intézmények együtt haladtak. Az információs szervek és a szakkönyvtárak figyelembe vették a társadalmi szükségleteket.

A népgazdaság és ezen belül a nemzeti jövedelem fejlődése meghatározó módon hatott az orvostudomány és egészségügy haladására is. Velük azonos módon és irányban halad előre az orvosi szakkönyvtári munka.

Az előrehaladás egy lépésének tekintetjük azt a törekvést, amely az oktató kórházak speciális könyvtári feladatait feltárja, kidolgozza és általános munkamódszerként megkísérli hálózati alkalmazását. Ehhez a lépéshez szerény adalékként szánom a további mondanómat és megköszönöm azt a megtisztelő bizalmat, hogy az OOKDK könyvtárunkat, illetve intézetünket jelölte ki a téma megtárgyalásának első színhelyéül.

Az oktató kórház fogalmával az utóbbi évtized szakirodalmában mind gyakrabban találkozunk. Kialakulásához az vezetett, hogy az egészségügyi vezetés a magasszinvonalu, be-

tegály melletti oktatás lehetőségeinek bővítését, a medikusképzés feltételeinek javítását keresve, megoldásul nem a klinikák nagymérvű szaporítását, hanem egyes megyei kórházak bevonását, oktató feladatokkal való megbízását ítélte járható utnak. Donhoffer professzor szerint nagy előny klinikai előadásnál, ha a hallgatóság 20-25 fő és nem 150 vagy annál is több. Néhány közvetett hatással is számol, éspedig az önképzésre irányuló ösztönzéssel, érvénnyel az oktatással megbízott kórház egész orvosi karára. Ilyen közvetett hatásként jelentkezett az oktató kórházak speciális könyvtári feladatainak előtérbe kerülése is.

Kórházunkban az 1972/1973-as tanévben kezdődött el a Szegedi Orvostudományi Egyetem III., IV. és V. éves hallgatóinak gyakorlati oktatása. 25 fős csoportok havonta váltják egymást. Ezzel kétségtelenül bővültek a könyvtárra váró feladatok.

Szakkönyvtárunk sajátossága nem módosult. Változatlanul az orvosi szakirodalmat gyűjti a felhasználók viszonylag szűk rétege információigényének kielégítésére. Bővült azonban az eltérő érdeklődésű kategóriák köre, amelyek igényeit egyidejűleg kell kielégíteni és bővült az érdeklődés intenzitása is. A magasan kvalifikált és a középkáder egészségügyi szakemberek mellé beléptek az orvostanhallgatók is.

A potenciális könyvtárhasználók körének pozitív változása révén megnövekedett feladatok eredményes megoldását nem a könyvtári munka részterületeinek szaporításával, inkább az egyes részterületeken eddig is érvényesített általános elvek differenciáltabb alkalmazásával, némi módosításával vélem elérhetőnek. Ilyen irányu elemzést elsősorban az állománygyarapítás, olvasó-kölcsönző szolgálat, a propaganda és a felhasználók képzése igényel.

Az állománygyarapítás területén eddig alkalmazott elveket két nézőpontból kell vizsgálat tárgyává tennünk. Egyik a medikusképzésbe bevont főorvosok, orvosok objektív irodalom-szükséglete, a másik az orvostanhallgatóké. Az állománygyarapításban napjainkig érvényesülő elvként az országos gyűjtőköri együttműködés keretében kijelölt szakterület irodalmának súlypontosabb gyűjtése és az egyes osztályok igényeinek arányos kielégítésére való törekvés hatott. Csekélyebb mértékben érvényesülhettek, s nem is tekinthetők meghatározónak az egyéb helyi sajátosságok, mint például az újabb szakirodalom iránti nagyobb aktivitás.

Új szempontként kerül előtérbe a orvosok klinikai oktatását végző osztályok objektív szükséglete mind a szakkönyvek, mind a szakfolyóiratok területén. Arra kell irányt venni, hogy legalább a klinikai nagy szakmákban rendelkezzenek a szakkérdések szintézisét képvi-

selő kiadványokkal és fokozatosan referáló szakfolyóirattal. E kérdés lényeges oldala az is, hogy a kórházak személyi ellátottsága nem éri el a klinika szintjét. A kórházi osztályokon az oktatást teljesítőkre több rutinfeladat hárul, kevesebb idő áll rendelkezésre a szakirodalomban való tájékozódáshoz. Az oktatás színvonalát emelő szakirodalmi tájékozottságot a referáló folyóirat biztosít, melynek alapján - mondhatjuk - lehetséges a világirodalom áttekintése, s amelyet nem pótolhat a legnagyobb körültekintéssel összeválogatott eredeti szakfolyóiratok rendszeres olvasása sem.

Az állománygyarapítás kérdését vizsgálnunk kell az oktató kórházakban gyakorlatot teljesítő orvostanhallgatókra tekintettel is. Ezideig az orvosegyetemi tankönyvek nem képviseltek kifejezetten gyűjtőköri anyagot, különösen a kizárólag oktatási célzatu kiadványok, jegyzetek. Feltételezhető, hogy a medikusok zömmel ezekre támaszkodnak szakirodalmi ismereteik megszerzésében.

Az un. hallgatói törzskönyvtár kialakításához hiányzó kiadványok beszerzése egyetlen oktató kórház könyvtára számára sem jelenthet nagy anyagi megterhelést. Esetenként felmerülő, elsősorban helybenolvasási igény kielégítéséhez 1 példány beszerzését kielégítőnek vélem, mivel a hallgatók tankönyvekkel való ellátása

nem az oktató kórház feladata. Kérdést csupán a közforgalomba nem kerülő kiadványok elérhetősége jelent. E kérdést is megoldhatja az egyetemen és a könyvtárával kialakított kapcsolat.

Az olvasó és kölcsönzőszolgálat területén a hagyományos módszerek mellett módosított elvek érvényesítése szükséges. Ahhoz, hogy a gyakorlatos orvostanhallgatók szívesen töltsék szabad idejük egy részét a könyvtárban, megfelelő körülményeket kell biztosítani és fenntartani. A komfortérzést keltő körülmények biztosítása mellett különös tekintettel kell lenni a nyugodt, csendes miliő fenntartására, ami a tanulás nélkülözhetetlen feltétele.

Új elvet a kölcsönzőszolgálatban kell alkalmazni. Ugyanis a kórházi könyvtárak ügyrendje kifejezetten megtiltja a tanulók részére való kölcsönzést. Hogy miért, az érthető. E szabályozás bevezetésekor a kórházak az orvostanhallgatók képzésébe nem voltak bevonva. A tanulók részére történő kölcsönzéssel az állomány egy része minden bizonnyal elvonódik a fenntartó intézmény szakembereitől, akiknek szakirodalommal való ellátása a kórházi szakkönyvtárak sulyponti feladata. Viszont a kölcsönzési tilalom további merev fenntartása nem lenne ésszerű, sőt kifejezett ellentmondásos lenne, amikor egyrésről a könyvtár használatának mint

alapkövetelménynek a szükségességét hangsúlyozzuk ugyanakkor a kölcsönzésből kirekesztjük.

A hallgatói alapkönyvtár vonatkozásában és az oktatás tárgyát képviselő művek, folyóiratok tekintetében helyeselném a kölcsönzési tilalom feloldását. A gyakorlat végeztével a orvosok leszámolnak az átvett kórházi anyaggal és ennek keretében biztosítható a könyvtári kötelezettségek rendezése is.

A könyvtárhasználókkal való törődés, a felhasználók képzése az érdeklődés előterében áll napjainkban. Dokumentálja, s egyben jelzi a kérdés súlyát, hogy a megoldási formákkal és eredményekkel sok közlemény foglalkozik a külföldi irodalomban is, mint kizárólagos téma képezi nemzetközi szimpózium anyagát. A képzésben a szakkiadvány, előadás, gyakorlat és az audio-vizuális technika egyenjogu eszközként szerepel a felsőoktatási intézményekben. Az oktató kórházak speciális könyvtári feladatainak taglalásakor a felhasználók képzése kifejezést elsősorban az orvostanhallgatók szakirodalmi ismereteinek bővítésén való közreműködésre vonatkoztatom.

A klinikai előadások kiscsoportos integrált oktatási formájának előnyeit fel kell használni az orvosi szakirodalomban való tájékozódás elsősegítésére is. Hogy a könyvtá-

rak ilyen irányu törekvései eredménnyel járjanak, meg kell keresni a lehetséges módszereket. Ezekhez ismerni kell a hallgatók tájékozódási és olvasási szokásait, valamint szakmai tájékozódási forrásaikat. Meg kell értetni, hogy a könyvtárt, az általa elérhető információkat a ma szakembere nem nélkülözheti sem elméleti, sem gyakorlati munkája során. Kielégítő szintű informálódást magánkönyvtár napjainkban nem képes nyújtani. Ezt a szerepet csak a szakkönyvtár töltheti be. Ehhez viszont nélkülözhetetlen a könyvtárhasználat alapelemeinek, alapelveinek ismerete. A hallgatók képzésébe bevont kórházak könyvtáraiban dolgoznak szakképzett könyvtárosok, akikre nyugodtan rá lehet bízni a könyvtárhasználat, a szakirodalomban való eligazodás ismereteinek előadását. A IV. és V. éves hallgatók részére 1-1 órás fakultatív foglalkozás tartása a könyvtárban, jelentős hozzájárulást adhat az alapkérdések megismeréséhez, illetve a meglévők bővítéséhez. Az ismertetendő anyag tervszerű felosztása a két évfolyam számára úgy, hogy a IV. évesek tömör formában az orvosi könyvtári hálózatról, a könyvtárak szerepéről, feladataikról és szolgáltatásaikról, az V. évesek pedig a szakirodalomban való tájékozódásról, a tájékozódás eszközeiről hallgassanak szemléltető példákkal egybekötött előadást.

Az orvosegyetemek hallgatóinak könyvtárismereti képzése terén gyűjtött tapasztalatokat, kezdeményezéseket elemző ismertetések, a "Tájékozódás az orvosi szakirodalomban" című egyetemi segédtankönyv nyomán ma már kitaposott utat járunk. Csupán a viszonyainknak megfelelő arányok, keretek megtalálása áll előttünk. Ezt annál könnyebben elérhetjük, minél szorosabb kapcsolatot tudunk létesíteni az egyetem könyvtárával a tapasztalatszerzésre és együttműködésre.

A könyvtár dokumentációs feladatai körében aktív szolgáltatásként kínálkozik a orvosok képzésével foglalkozó közlemények figyelembe vétele anyagunkban és gyors tájékoztatás formájában az érdekeltek rendelkezésére való bocsátása. Továbbá ugyancsak aktív szolgáltatásként a klinikai előadásokat tartó orvosok részére a külföldi könyvek gyarapodási jegyzékéből szakonkénti bibliográfia összeállítása a legújabb és elérhető könyvekről, az ebből igényelt dokumentumok kölcsönzése, az oktatásban nélkülözhetetlen anyagokról másolat készítése.

A könyvtári propaganda terén előrelépést jelent minden újabb szál, mely a könyvtárból a felhasználóhoz és onnan visszavezet. Ezeknek az oda- és visszavezető-visszacsatoló szálaknak a gazdagítása jellemezze az oktató kórházi könyvtárak propaganda tevékenységét. A

könyvtár aktivizáló hatását érvényesíteni kell közvetlenül és áttételesen.

A következőkben azokat a tapasztalatokat ismertetem, melyeket oktató kórházi könyvtári feladatok teljesítése során nyerhattunk.

Az állománygyarapításban a korábbiak során vázolt differenciáltabb elvek érvényesítésére nem került sor, mivel az objektív szükséglet mint társadalmi igény a jelen témával való foglalkozás során merült fel. Konkrét igény alapján a Felsőoktatási Szemlét rendeltük meg.

Az olvasó és kölcsönzőszolgálat terén nagy akadályokkal küszködtünk, ugyasólván a teljes elmúlt évet kitöltő, elhuzódó építkezés miatt. Ennek ellenére, ha nem megfelelő és szűkös körülmények mellett is, helyet biztosítottunk a III. éves hallgatók részére tanulási célra. Részben ez okból is terjesztettük ki a könyvtár nyitvatartási idejét 8-tól 18 óráig. Ebben az évben a megfelelőbb körülmények között már többrétűvé vált a könyvtár igénybevétele a hallgatók által. Helyben-olvasás, külföldi cikkek helyben fordítása, a fordítás befejezéséhez a folyóirat kölcsönzése, témájukhoz újabb közlemények kereséséhez gyakorlati útmutatás, a felderített köz-

lemény kölcsönzése nem kivételes esetként foglalható statisztikába. A kölcsönzési morál ellen nem merült fel semmi kifogás.

A könyvtárhasználók képzése keretében februárban az V. éves, áprilisban a IV. éves csoportnak rendezett a könyvtár 1-1 órás foglalkozást fakultatív alapon. Egyébként is legfeljebb 15 főből álló csoportot képes fogadni a könyvtár rendezett körülmények keretében. A résztvevők létszáma csoportonként 10-12 hallgató volt. A foglalkozás első negyedórájában orvostanácsadónk bevezetésként használatának kényszerítő szükségességével, nyelvismereti témával foglalkozott. Az első foglalkozást követően nyilvánított hallgatói véleményt már gyümölcsöztettük a második foglalkozáson. Az a jóindulatu törekvés, hogy a rendelkezésre álló 45 perc keretében valamennyi fontosnak vélt kérdés szóba kerüljön, oda vezetett, hogy a számunkra mindennapos, de a hallgatók részére ismeretlen fogalmak tömege megterhelően hatott. A második foglalkozásra az anyagot céltudatosabb keretbe foglaltuk, nem törekedtünk teljességre. Csupán az alapelvek szerepeltek a hálózatról, könyvtárunk főbb adatai, a könyvtárhasználatra vonatkozó tudnivalók, a könyvtári szolgáltatások és a MOB. Az újabb tanévben már mindezek a tapasztalatok, az egyete-

temi könyvtárral a kapcsolatok kiépítése megkönnyítik képzési feladataink teljesítését. A képzés végső konklúziójaként levonható az a csoportvélemény, hogy a két foglalkozás hasznos volt.

Dokumentációs munkánk keretében bejelentett igényekre szolgáltatunk információkat, segédkeztünk közlemények fordításával, referálással.

A dokumentáció könyvtárunk által teljesíthető aktív formája lehet az is, ha a szakirodalom haladását, mai állását tükröző és az egyes szakkérdéseket áttekintően összefoglaló dokumentumok bibliográfiáját állítjuk össze és az ennek alapján igényelt dokumentumokat még a következő félévi klinikai gyakorlatok beindítása előtt rendelkezésre bocsátjuk.

A könyvtárhasználat és a könyvtári szolgáltatások hallgatók közötti népszerűsítése terén abban az előnyös helyzetben vagyunk, hogy az orvostanácsadó egyszemélyben a hallgatók képzését irányító tanulmányi főigazgató helyettes.

Az oktatókórházi könyvtári feladatok elemzése és konkretizálása során nem szabad elhanyagolnunk a szervezeti feltételek kérdését sem. Igénykeltés csak ott és olyan mértékig terjedhet, ahol adottak a lehetőségek az igények korszerű kielégítéséhez. Ha a tár-

sadalmi szükségletek feszítően hatnak és mintegy meghatározzák a tájékoztatási tevékenység főbb irányvonalait, ott a fejlődés anyagi és személyi feltételeit is módosítani kell.

A könyvtár személyi szükségletének túlhaladott normája a kötetszám. A társadalmi, intézeti szükségletnek és egyéni igények kielégítésének mennyiségi és minőségi mutatói realisabb elbírálást tesznek lehetővé. Minde mellett a gazdaságosság is lényeges szempont.

Befejezésül: az oktató kórházak könyvtárai csak akkor töltik be hivatásukat és tesznek eleget rájuk háruló feladatainak, ha tevőlegesen hozzájárulnak az orvostanhallgatók újtipusu képzéséhez, a korszerű, követelményeknek megfelelő, "könyvtárszemléletű" felhasználók neveléséhez.

Medikusok és gyógyszerészhallgatók a szak-
könyvtárban

Mondanivalója az elhangzottakhoz ott kapcsolódik, ahol Lusztig professzor a képzett és hivatástudattól áthatott könyvtáros öntevékenységének, e munka pedagógiai lehetőségeinek kihasználására mutatott rá; valamint kifejtette, hogy tenni-, teljesíteni kell jócskán, mielőtt az ember joggal követelhet. Ugyanezt vizsgálta előadásában Danis Mihály a társadalmi szükségletnek a meglévő eszközökkel való kibontakoztatásása szempontjából, és az azt követő tervezés követelményei szerint. Mindkettejünkkel egyetért, és saját gyakorlatából vett néhány adattal igazolja, hogy a társadalmi igényt szerény állományu könyvtár is felkeltheti, ha potenciális közönsége tud róla. Ki más venné észre leg hamarabb, hogy mi hiányzik, mint az aktív közönség, amelyet a legfontosabb könyvtáralkotó és -fenntartó tényezőnek tart.

Az oktatókórházak könyvtárosainak a medicusok képzésében való részvétele két követelményt támaszt: személyieket és dolgozókat. Teljesítésüknek költségvetési kihatása van, legalábbis a költségvetés felhasználásában.

nálásának némi módosítása tekintetében. A do-
logi követelményeket egyrészt az oktatók, más-
részt a hallgatók igényei támasztják. Az okta-
tatóknak a felsőoktatás hazai és külföldi fo-
lyóirataira lesz szükségük, a hallgatóknak pe-
dig mindazokra a hazai és külföldi bibliográ-
fiákra, amelyek a szakirodalmi tájékozódás de-
monstrálásához és gyakorlásához nélkülözhetet-
lenek. Az oktatók számára a Felsőoktatási Szem-
le mellett a Felsőoktatási Szakirodalmi Tájé-
koztató általános- és természettudományi szek-
cióit ajánlja, valamint a Journal of Medical
Education c. Egyesült Államok-beli folyóira-
tot. Az utóbbi évente külön füzetében megadja
a felsőoktatás nemzetközi irodalmának legfon-
tosabb módszertani cikkeit bemutató bibliográ-
fiáját. Az előbbieket a Felsőoktatási Pedagógiai
Kutatóközpont, vagy pedig a Budapesti Műszaki
Egyetem Könyvtára útján megszerezhetők. Fel-
hívja a figyelmet az Országos Pedagógiai Könyv-
tár gazdag referenzs anyagára. A hallgatók szá-
mára is szükséges a fentebb említett demonstrá-
ciós anyagon felül egyetemi jegyzeteket vásá-
rolni, de olcsó /pl. Springer, vagy Livre Poche/
u.n. paperback kiadásu angol, francia, német,
orosz tankönyvek is szükségesek. Ha nincs ide-
gen nyelvű olvasmány, akkor nincs kényszerítő
körülmény sem, ami az idegen nyelv tanulására
szorítaná a hallgatókat.

A tanulmányi jegyzetek tudomása szerint, mind megvásárolhatóak Budapesten a Közgazdasági Egyetem épületében a Dimitrov téren található jegyzetboltban.

Ha a hallgatókat bevisszük könyvtárainkba, akkor természetes, hogy nemcsak oktadjuk, hanem ki is szolgáljuk őket. Hallgatókkal helybenolvasás vagy kölcsönzés tekintetében soha semmi gondja nem támadt huszonegynéhány éves könyvtárosi pályája során. A hallgatók között bőven találni aktívakat, akik a könyvtári szolgálatba kisegítőkként bevonhatók. E tekintetben is igen jók a tapasztalatai.

Az utóbbi tíz év folyamán mind orvostanhallgatókat, mind gyógyszerészhallgatókat, mind pedig fiatal oktatókat alkalma volt a szakirodalmi tájékozódás tudnivalóiba bevezetni.

Elsőéveseknek általában egy alkalommal egy kb. 3 óra tartamu könyvtári séta keretében bemutatja Szeged nagy könyvtárait. Ezalkalommal megismerik a hallgatók a meg lehetőszen egyforma könyvtárlátogatási szabályokat, valamint demonstrálják számukra a katalógusok funkciót, és a tájékoztató könyvtáros szerepét azzal a biztatással, hogy a könyvtár a közönségért van, és hogy a könyvtárosokkal szemben követelményeket kell támasztaniok.

Felsőbbévesekkel és fiatal oktatókkal 6-8 előadás keretében szemináriumszerűen szo-

kott foglalkozni. Egy-egy előadás kétszer 40 percig tart. Az előadások témáját a bibliográfiai ismeretek, a hazai és külföldi szakkönyvtári és dokumentációs intézetek ismerete, az írásbeli alkotómunka technikájába való bevezetés általában, végül a cikk és az előadás fő különbségei részletesen adják. E két szinten az igényfelkeltésre nagy súlyt helyez; ennek az érdekében a résztvevők témáinak felhasználásával irodalomkutató gyakorlatokat végeztet és közben minduntalan rámutat a nyelvtudás feltétlen szükségességére.

Ami a hazai dokumentációs kiadványok ismereteit illeti, az OOKDK tiszteletreméltó erőfeszítéseivel ellenére rosszak a tapasztalatai. Ezalkalommal ismét szóvá teszi, hogy nehéz olyan bibliográfiai műveket propagálni, amelyek kumulatív tárgymutatókkal nem rendelkezvén, csak némi fáradtsággal alkalmazhatóak. De alkalmazhatóak, és kulcskérdés, hogy orvos- és gyógyszerésztársadalmunk a MOB-ot, a GyGyDSz-t, valamint a háboru utáni irodalom visszatekintőszakbibliográfiáit ismerje és használatát megtanulja.

A SZOTE-en 12 év óta többször hirdetett "Tájékozódás a szakirodalomban" címen speciális kollégiumot. Ez az általános orvoskaron 1969-ig folyamatos volt, azóta alkalmi és főleg tudományos diákköri tagoknak vagy fiatal oktatók-

nak szól. A gyógyszerészi Karon ez a kollégium 1970 óta mindkét félévben folyamatos.

E speciálkollégiumoknak az annyira kívánatos tömeghatása nem érvényesülhet, mivel csupán választható. Haszna akkor volna általános, ha kötelező gyakorlatként épülne be a tanterv alkalmas részébe.

Ha az idősebb orvosi-, ill gyógyszerészi kar példamutatóan olvas és fiatalabb kollégáitól etekintetben is követel, továbbá ha a könyvtárosi kar önzetlenül törekszik "a redőny nyitvatartására", végül ha a gazdálkodók a legszükségesebb anyagi támogatást megadják, akkor hamarosan eredményes lehet könyvtárainknak a hallgatók képzésében való közreműködése és együttműködése is.

A hozzá intézett szíves szavakért köszönetét fejezi ki.

Medikusok az orvosi könyvtárban

A gyulai megyei kórház második éve működik oktató kórházként. Tapasztalatainkról a Felsőoktatási Szemle 1973 évi októberi számában számoltunk be részletesen. Elmondottuk, hogy a gondjainkra bízott orvostanhallgatók gyakorlati oktatását igyekszünk minél szélesebb alapokra helyezni, nekik minél többet mutatni és minél több aktivitást biztosítani. Nyitó és záró értekezleteinket minden alkalommal kórházunk orvosi könyvtárában tartjuk, s ezzel is kidomborítjuk oktatásunkban orvosi könyvtárunk centrális helyét.

Az első év tapasztalatai után hamarosan rájöttünk arra, hogy a magasabb évfolyamú hallgatók számára könyvtári ismeretanyag átadást kell szerveznünk, mert e téren ismereteik rendkívül hiányosak. Az ötödéves hallgatókat csoportokra osztottuk. Az orvosi könyvtárosok segítségével heti másfél órás könyvtári gyakorlatot szerveztünk, melyen a csoportok kötelező jelleggel váltották egymást. E gyakorlaton a hallgatókkal megbeszéltük a szakirodalom olvasásának fortélyait, megismertettük velük a magyar orvosi könyvtári hálózat felépítését és munkáját, az orvosok rendelkezésére álló dokumentációs lehetőségeket és szolgáltatá-

sokat. A könyvtárunkban föllelhető magyar nyelvű könyvek, monográfiák és folyóiratok mellett megmutattuk azokat az idegen nyelvű kiadványokat is, melyek nélkül mindennapos gyógyító és diagnosztikus munkánk elképzelhetetlen lenne.

Itt hívtam fel a hallgatók figyelmét az idegen nyelvek ismeretének fontosságára, s hangsúlyoztam, hogy a ma orvosa idegen nyelv ismerete nélkül a korszerű gyógyító munka egyre növekvő feladatait képtelen ellátni.

Miben lehet segítségére az orvosi könyvtáros
a medikusoknak?

Pár szóban szeretnék hozzászólni az elhangzott referátumhoz. Mint előttem Iványi főorvos ur is említette hozzászólásában, a gyulai megyei kórház 2 éve működik oktatókórházként. A hallgatók nyitó és záróértekezleteit minden esetben a könyvtárban tartották, részben a könyvtárral való közelebbi megismerkedés céljából. A medikusok a legtöbb esetben egy-egy vizsgára való felkészülés időszakában jöttek hozzánk. A könyvtárba szívesen bejöttek tanulni, és pihenésképpen sok esetben érdeklődtek a könyvtárunkba járó folyóiratok, valamint könyveink iránt is. Az alapvető tankönyveket ittlétük időtartamára mindig igyekeztünk a könyvtárban megtalálhatóvá tenni, hogy az osztályokon felmerült kérdésekre itt bővebb utmutatást kaphassanak.

Ezenkívül a könyvtárban tartott könyvtárhasználati foglalkozáshoz szolgáltattunk segédanyagot. Egyéb esetben is megtörtént, hogy kérésükre elmagyaráztuk a Magyar Orvosi Bibliográfia, Index Medicus, Current Contents és egyéb bibliográfiák használatát.

Néhány esetben konkrét témakereséshez nyújtottunk segítséget.

A hallgatóknak nemcsak a helybenolvasáshoz biztosítottunk lehetőséget, hanem a folyóiratok, könyvek kölcsönzésére is sor került. Minden esetben köszöntettel fogadták az ilyen irányu segítséget is. Véleményem szerint a kölcsönzés lehetőségét az ő számukra is meg kell adni a megfelelő formák és követelmények megtartásával.

Ugy érezzük, hogy úgy, mint az eddig eltelt két év folyamán, ezután is hasznos segítségére lehetünk a medikusképzésnek, igyekezzünk lehetőségeink és tudásunk legjavát nyújtva.

ILLIK Istvánné hozzászólása:

Egy gondolat a könyvtárak nyitvatartásához

Az előttem felszólaló kollégák által elmondottakkal kapcsolatban van egy észrevételem és ennek kapcsán egy javaslatom.

Az észrevételem a következő; úgy látszik, még sok helyen probléma az, hogy mire egy orvos végre lejutna a könyvtárba, akkor már nagyon rövid ideje marad záróráig az olvasásra. Valóban abban a könyvtárban, amelyik fél 5-ig van nyitva, nemigen tudnak az olvasóknak hatékony segítséget adni. Különösen ott, ahol orvoshiány van, az orvosok munkaidejének jelentős részét rutinmunka köti le és napközben csak igen ritkán tudnak lejutni a könyvtárba.

Azt, hogy az orvosaink számára elérhető legyen a nap mint nap megjelenő szakirodalom, a kolléganőmmel úgy oldottuk meg, hogy váltott műszakban dolgozunk. A hét bizonyos napjain reggel 8 órától este 7 óráig van nyitva a könyvtár. Egyikünknek sem kell napi 8 óránál többet dolgozni, mert amilyikünk este 7-ig van, az csak 11 órára jön be.

Javaslatom, hogy ahol legalább két könyvtáros van, ott vezessék be a meghosszabbított nyitvatartást az olvasók érdekében.

Fiatalkok bevezetése a szakirodalom
használatába

Az előadásban, az előadásnak is beillő hozzászólásokban, kitűnő leckét kaptunk az orvosi és könyvtárosi szakértelemről, ügybuzgalomból és lelkesedésből, de megválaszolatlanul maradt az a kérdés, hogy mit tehetnek az elhangzottak alapján azok a többségben lévő orvosi könyvtárak, amelyek nem rendelkeznek az "oktató könyvtár" megtisztelő címével és felelősségteljes feladatával. Ezt szeretném most, az elhangzottak kiegészítésére, a témával összefüggő könyvtárosi tapasztalatok alapján elmondani.

1. Az eddig elhangzottak lényege így foglalható össze: Medicus non nascitur, sed fit - ha ugyan szabad így átalakítani és megfordítani a régi aforizmat, amely szerint poeta non fit, sed nascitur - , azaz orvosá nevelődni kell. A nevelődés kiegészítő funkciójában, a nevelésben bőségesen jut szerep az orvosi könyvtárnak is. Ez a magunk körében közhelyként hangzó megállapítás, de mások előtt talán nem annyira nyilvánvaló igazságot jelent. Hogy a nevelés hogyan történik az oktató könyvtárakban, erre az eddigiekből megkaptuk a feleletet, de szembe kell néznünk

azzal is, hogy a problémával más orvosi könyvtárak is feltétlenül szembekerülnek, hiszen legalább a vakáció tartama alatt a kórházakban végzik kötelező szakmai gyakorlatukat a felsőbb éves orvostanhallgatók. Nagy annak a valószínűsége, hogy ezek kapcsolatba jutnak az orvosi könyvtárral is, nem beszélve a szigorló orvosokról, akik egy évet töltenek el valamely nagyobb kórházban, ahol biztosan van orvosi könyvtár is. A könyvtáros csaknem abba a helyzetbe kerül, mint a népmese hőse, amikor is "a deákot erővel királlyá teszik", azaz a találkozás lehetőségével akarva-nem akarva reáharul az oktató-nevelő feladat is.

Mindenekelőtt arról kell finoman tájékozódni, hogy a medikus mennyire járatos a könyvtár felhasználásának gyakorlatában, s ha úgy találja, hogy az egyetem az illetőnek netalán nem adta meg a megfelelő elirányítást, ezt a feladatot zokszó nélkül vállalja és tapintattal elvégzi.

Aligha lehet egyértelmű feleletet adni arra a kérdésre, hogy melyik eljárás a helyesebb: az orvostanhallgatók egy-egy egyszerre érkező csoportja együttesen keresse-e fel a könyvtárat, s ott tájékozódják a helyi adottságokról /állomány, katalógusok stb./, vagy hagyjuk érvényesülni a matematikai statisztika véletlen eseteinek törvényszerűségét tekintet-

ben, hogy kik és hányan keresik fel a könyvtárat. Az első megoldás a könyvtáros számára kényelmesebb és egyszerűbb, az utóbbi a hallgató /ill. itt potenciális olvasó/ számára jobb. Az első esetben nem könnyű elérni, hogy a könyvtár felkeresése ne legyen valami formális dolog, az utóbbinál fennáll a veszély, hogy sokan nem kerülnek a könyvtár vonzókörébe.

Bizonyára nem helytelen itt az olvasókkal kapcsolatos mennyiségi-minőségi problémák sajátos vetületét látni, s megállapítani azt, hogy az önként jövők inkább válnak "minőségi" olvasókká, mint mások.

Bármiképpen is történik az, hogy a leendő orvos bekerül a szakkönyvtárba, a könyvtáros számára mindenképpen az a módszertani elv, hogy a bevezetést fokozatosan, egyénileg végezze, miközben a felsőbbbséges kioktatásnak a látszatát is kerüli, s nem ölt magára vállve-regető modort. Az eredmény attól is függ, hogy a könyvtáros-olvasó találkozás hányszor ismétlődik meg, ami remélhető, ha az első találkozások - amelyeket elkerülhetetlen bürokratikus mozzanatok némileg feszélyezhetnek - "emberi" találkozássá válnak. Az "emberi" jelző korántsem foglalja magában a bizalmaskodást!

Az is mindvégig alapelv marad, hogy a könyvtáros tanítása maradjon észrevétlen, a szó szoros értelmében vett "in"-formáció le-

gyen, azaz belülről alakítsa az embert. Bár néhány könyvtárosi munkában eltöltött év is elegendő ahhoz, hogy a könyvtáros az olvasók jó részének könyvtári jellegű tájékozatlanságát ismételten tapasztalja, mégse történjék meg az, hogy ő az olvasóját idegen közegben gyámoltalanul tévelygő lénynek tekintse, s merő félelemből szinte szájába rágjon minden tudnivalót. Minden igazi nevelőnek célja, hogy feleslegessé tegye önmagát, azaz a rábizottakat önálló, felelős életre segítse, s az érvényes a könyvtárosra is. Segítenie kell olvasóit, de úgy, hogy az önálló kutatás és felfedezés öröme maradéktalanul érezhessék.

A orvosok a nyári kórházi gyakorlatok idején a könyvtár segítségével vagy valamelyik addig megtanult tárgyban kívánják kibővíteni ismereteiket, vagy elérkezettnek látják az időt speciális érdeklődésük kielégítésére, vagy gyűjtik az anyagot készülő pályaművükhöz /sok professzor tűz ki ilyeneket hallgatói számára/, vagy élnek a szabad böngészési lehetőséggel és így tágitják szakmai horizontjukat, tájékozódnak az orvostudomány és más tudományok határterületi kérdéseiben stb. Ezek az igények szintén felléphetnek kezdő, vagy haladó fokon, de általában ezek az olvasók már igényesebbek. A könyvtárosnak fokozottabban kell tisztelnie bennük a szakembert, ha netalán a kezdőket még talán hajlamos volt diákként kezelni. Ezeknél

a tájékoztatás munkája a könyvtárral kapcsolatos tudnivalók közléséről áttolódik a szakmai tájékoztatás irányába.

Nem ritka az sem, amikor a orvos nyelvi ismereteinek elmélyítésére használja fel ezt a gyakorlati időt. Ha van a könyvtárban szakfordító, értékes utbaigazításokkal szolgálhat akár a orvos által fordított, értelmezett mű átnézésével, megbeszélésével, akár saját fordításainak rendelkezésre bocsátásával s olyasféle biztatással, hogy vesse azt össze az olvasó a neki szintén átadott eredeti szöveggel.

Aligha kétséges, hogy mindez a szó szoros értelmében a orvos igazi nevelését jelenti, s ha szűkebb körben, alacsonyabb szinten korlátozottabb lehetőségek közepette történik is mint az egyetemeken vagy oktató kórházakban, méltán sorakozhatik oda melléjük.

2. A szoros értelemben vett orvos-nevelést még két ponttal ki kell egészíteni, mivel a szakember nevelése /olvasóvá nevelése/ elkezdődhet az egyetemre kerülés előtt is, s nem fejeződik be az utolsó szigorlat letételével.

Elvek lerögzítése helyett hadd bizonyítsa ezt egy konkrétum: Könyvtárunk az adott lehetőségeket felhasználva felvette a kapcsolatot a helybeli gimnáziumok egyes osztályaival, biológiai szakköreivel. Azok közül a gimnazisták

közül, akik tudomást szereztek az orvosi könyvtár létéről, összetoborzódott egy rendkívül igényes, kis olvasótábor, akikben nem alaptalanul a jövő szakembereit látja a könyvtár minden dolgozója.

Tudatában annak, hogy az orvosi könyvtár elsősorban szakkönyvtár, s nem óhajt versenytársa lenni a közművelődési könyvtárnak, könyvtárunk ott vállalkozott a középiskolások speciális igényeinek kielégítésére, ahol mind a megyei könyvtár, mind az iskola saját könyvtára, állományával, információs felkészülésével elégtelennek bizonyult. Az orvosi könyvtár látogatása a diákok számára jóval többet jelentett egy, a számukra hozzáférhetetlen mű megszerezhetőségénél, mert a könyvtár segítette őket irodalomkutatással, a talált anyag feldolgozásának megmutatásával, néha fordítással stb. Néha váratlan érdekességek adódtak. Könyvtárunkban a kötésre kerülő folyóiratokból - nyilvánvalóan jól megindokolt, racionális szempontoktól vezettetve - kivesszük a kereskedelmi hirdetéseket. Ezek a gyógyszereket, gyógyászati eszközöket hirdető grafikák rengeteg, pedagógiailag jól értékesíthető, rendkívül szemléltető erejű anyagot tartalmaznak. A könyvtárat látogató tanulók szívesen keresgélnek közöttük, s ezeket nemcsak diákszobájuk dekorálására használják fel, hanem tanulmányi segédeszközként is. Sok szép

ábra került már, ebből a "hulladékanyagból" szakkörösök dolgozataiba, például a fehérjék szerkezetéről, élettani jelenségekről stb. Talán a könyvtárnak is volt némi része abban, hogy az 1974-es tanévben megrendezett országos tanulmányi verseny biológia tantárgyának első tíz helyezettje közül három egri diák volt /beleértve az első helyezettet is/, ugyanis mind a három szorgalmas látogatója volt az orvosi könyvtárnak.

Nem jelentett nehézséget az sem, ha időnként népszerűsítő színvonalu műre volt szükség, mert a szoros értelemben vett orvosi népszerűsítő irodalmat amugy is gyűjti a könyvtár, a többit pedig zökkenő nélkül lehetett a diákok részére biztosítani a kórházban működő szakszervezeti könyvtár állományának tervszerű alakításával.

Ezeket a fiatalokat - de a medikusokat is - arra is rá akartuk nevelni, hogy fokozatosan szerezzenek be néhány alapvető művet saját kis kézikönyvtáruk számára. Hogy ezt tervszerűen össze tudják állítani, ismételten megmutattuk, hogy az orvosi könyvtárban - az őket érdeklő alapvető szakokban - mi mit és miért tartunk alapvetőnek, nélkülözhetetlennek, s hogy miért ajánljuk számukra is beszerzésüket. Arra is rámutattunk, hogy mi az, amit felesleges beszerezniök, még akkor is, ha az talán értékes mű volna is.

Hasonló lépés történt a majdani egészségügyi dolgozók olvasóvá nevelése érdekében azzal, hogy a helybeli Egészségügyi Szakiskola dolgozóit is, az említett módon megismertettük az orvosi könyvtárral és szolgáltatásaival.

Megjegyzendő, hogy ezeknél a diákoknál soha nem észleltünk zavaros kamaszos kíváncsiszkodást, éretlen magatartást. Inkább megtiszteltetésnek érezték, hogy ugyanolyan komolyan vettük őket, mint bármely más "felnőtt" szakember olvasónkat.

3. A nem-oktató könyvtár oktató feladata azonban nemcsak az ideiglenesen ott tartózkodó orvosokra, szigorlókra és az orvosi, vagy biológiai szakmák iránt tájékozódó középiskolásokra terjed ki, hanem az egyetemről kikerült fiatal orvosokra is. A könyvtár ezeket leginkább a szakvizsgára való készüléshen segíti a jól ismert könyvtárosi eszközök segítségével.

Ilyenkor is előfordulhat, hogy az illető fiatal orvos valami miatt nem tájékozott a könyvtár /leginkább a tájékoztató apparátus/ használatában. A könyvtárosnak már többször emlegetett tapintatára itt fokozott szükség van, hogy a hiányok pótlásában észrevétlenül segítsen. Az önállóságra való nevelés pedig az eddigieknél is erőteljesebb hangsúlyt kap.

Ami itt újdonság a könyvtáros számára is: elérkezett az ideje annak, hogy csendes munkatárs legyen dolgozatok, előadások elkészítésénél. Jó, ha az orvosi szakkönyvtár segédkönyvtárában vannak olyan művek, amelyek a publikációk összeállításának módszertani kérdéseivel, nyomdatechnikai, jogi és egyéb problémáival foglalkoznak.

Ezen a fokon nevelésről már csak igen tág értelemben beszélhetünk, mégis elmondhatjuk: segítsük át a kezdő szakembert azokon a nehézségeken, amelyeket a tulnyomóan recipiálásra beállított egyetemi életforma után le kell küzdenie, és segítsük őt hozzá az alkotó életforma kibontásához.

A Nógrád megyei Madzsar József Kórház
Tudományos Bizottsága által rendezett
értekezlet
a szakirói tevékenység gyakorlatáról
és
etikájáról

Salgótarján, 1974. július 5.

Tudománypolitikai célkitűzéseink megvalósítása érdekében kórházunk Igazgatósága és Tudományos Bizottsága 1974. július 5-én, a fiatal orvosok részére értekezletet hívott össze, amelynek tárgya a szakirói tevékenység gyakorlata és etikája, valamint a tevékenységhez a könyvtár által nyújtható segítség ismertetése volt.

SARKADY NAGY Endre megnyitója:

Szabad legyen remélnem, hogy minden jelenlévő számára - magamat is beleértve megtisztelő érzés az értekezletünkön való részvétel. Ez alkalommal felelevenitem NÓGRÁD című napilapunk legutóbbi vasárnapi vezércikkének a címét: "A társadalom és az emberi élet gyökeres átalakításában döntő szerepe van a kultúrának." Egy héttel ezelőtt az MSZMP Nógrád megyei Bizottsága részletesen tárgyalta a fenti témát, ezzel kapcsolatban mindnyájunk számára - szaktudományunk és általános kulturáltságunk továbbfejlesztésére irányt mutatott. Ebbe a programba illeszkedik jelenlegi értekezletünk. Kíváncsok és javasolt az idézett vezércikk és program ismételt átolvasása, tanulmányozása.

Bármilyen területen dolgozó ember tevékenységének, gyakorlati munkájának, produktí-

vitásának vitathatatlanul alappillére a fokozatosan fejlődő, gazdagodó elméleti tudás. Különösen hangsúlyozott ez egészségügyi, orvosi tevékenységünkben. Reánk is vonatkozó idézet az említett vezércikkből: "szaktudásunknak, a hozzáértésnek mércéje természetesen változik: ma magasabb, mint tegnap volt s holnap minden bizonnyal magasabb lesz, mint ma. Ez azt a kötelességet rója ránk, hogy a szocialista demokrácia fejlesztését a politikai, ideológiai és általános műveltség állandó emelésével is segítsük elő ..." "...megnőtt a tudás, a műveltség szerepe társadalmunk szocialista fejlődésében, s ez a tendencia várhatóan tovább erősödik."

Megyei Pártbizottságunk foglalkozott az egyes vállalatokra, üzemekre, intézményekre vonatkozó korszerűtlen és tarthatatlan nézetekkel, hogy "nincs időnk a művelődésre, nem érünk rá, nekünk termelni kell". Ugy vélem, hogy talán a legmagasztosabb termelői munkatevékenység reánk, egészségügyi dolgozókra van bízva: megtartani az emberek testi-lelki egészségét, megelőzni a betegségeket, gyógyítani a beteg embert, s újra egészséges embert termelni társadalmunknak. Nagy munka, szép és nehéz tevékenység. Megnyugtató, örömteli sikerek és megdöbbentő, leküzdhetetlen kudarck keveréke. Ezen munkánkban mi mondhatjuk-e,

hogy nincs időnk legfontosabb munkaeszközünk, elméleti tudásunk fejlesztésére, gazdagítására?

Gyakran nem találjuk a helyes utat, eszközöket, megfelelő módszereket elméleti szaktudásunk fejlesztésére, az özönlő szakirodalom utvesztőibe botlunk. Nehéz egy-egy tudományos dolgozat, tudományos előadás elkészítése. Szívesen fogadunk tehát minden célzatos segítséget, mivel az ilyen irányu szándék, törekvés mindnyájunkban megvan. Szívesen fogadunk módszertani utmutatásokat, amik ezeken a nehézségeken átsegítenek. Jelen értekezletünkön ilyen segítséget kapunk a szakma, a módszer, a szakírói tevékenység kiváló, tapasztalt ismerőitől.

Dr. Turay Pál főorvos a megyei és kórházi tudományos tevékenységek irányítója. Sok közleménye jelent meg - eddig szám szerint 44, kül- és belföldi szaklapokban. Legutóbbi munkájából 69 különlenyomatot kértek különböző országokból. Neve országszerte ismert, s megtalálható a külföldi bibliográfiákban is.

Dr. Cseplák György főorvos eddig megjelent közleményeinek száma 48. Bel- és külföldi szakirodalomban elismert szaktekintély. Több, mint 10 esztendeje kórházunk könyvtárának orvostanácsadója, s ilyen minőségében eredményes munkásságáért a Művelődésügyi Miniszter dicséretét érdemelte ki. Más irányu elfoglaltsága miatt átmenetileg ezt a munkát nem végezhetette,

de most kérésemre ismét elvállalta és ismét tagja tudományos bizottságunknak is.

Meggyőződésem, hogy az értekezéslet résztvevői nem értenek félre. A két előadó főorvos kollégám munkásságának igen rövid ismertetését nem dicsérő szavaknak szántam, csupán a tények puszta közlésének, azzal a célzattal, hogy igénylünk ismereteket azoktól, akik nekünk - az értekezéslet résztvevőinek - bőséges tapasztalataikat, irodalmi jártasságukat, őszinte segítő célzattal átadják.

Pár nappal ezelőtt kórházi könyvtárunk a Semmelweis évforduló alkalmából felmérte a tudományos közleményeket, előadásokat, melyek kórházunk neve alatt jelentek meg és hangzottak el. A legutóbbi időben 23 szerző 50 cikket jelentetett meg, s ennél több az elhangzott cikkek száma. Mostani értekezésletünkön is néhány szerzőt meg kell említenem csupán a számszerű adatok tükrében. A felsoroltak összes munkája:

Dr. Cseplák György	48 közlemény	34 előadás
Dr. Turay Pál	44 közlemény	35 előadás
Dr. Ján Huba	43 közlemény	2 előadás
Dr. Balogh Péter	34 közlemény	50 előadás

Meggyőződésem, hogy értekezésletünkről mindnyájan gazdagabban távoznak. Köszönet

illeti az értekezlet szervezőit, előadóit.
Abban a reményben nyitom meg értekezletünket,
hogy a mi kis területünkön az országos művelő-
dési programban fokozatosan aktívabb helyet
foglalunk el, a szaktudományunk, tudásunk fej-
lesztésével még nagyobb hasznára leszünk szo-
cialista társadalmunknak.

A gyógyítómunkához és a tudományos
közlemények megírásához szükséges
szakírói tevékenység gyakorlata

Tisztelt Hallgatóim!

Nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy a Könyvtár és a Tudományos Bizottság jóvoltából pályakezdő orvos-, illetve a pályára készülő orvostanhallgató kollégáimnak a szakírói tevékenység gyakorlatáról beszélhetek. Mivel nagy meggyőződéssel vallom, hogy a szakírói tevékenységet tanulni kell, és az érdeklődő meg is tanulhatja, ha akarja, örömmel mondom el saját tapasztalataimat.

A szakírói tevékenység rejtelmeiről manapság már tankönyvben, jegyzetben olvashatunk /7./, de kihangsúlyozom a szakmai vezetők ilyen irányú pedagógiai felelősségét és felhívom figyelmüket a profi-szakemberek, az orvosi könyvtárosok szaktudására is, ők szenvedélyesen tudnak segíteni /1.3.5.6/.

Szakírói, információt közlő tevékenységre az orvosi munka minden területén szükség van. Szakírói tevékenységen a közlemények írásán kívül az előadásokra való felkészülést is értem, azok felépítését, még akkor is, ha csu-

pán csak vázlatot készítünk. Ezen tevékenységekhez szakszerű, modern információkra van szükség. Ezeket a mondanivaló érdekében fel kell használni, csoportosítani, értékelni, hangsúlyozni kell, vagy figyelmen kívül kell hagyni.

Még az előadásoknál is el kell tudni számolni az irodalmi forrásokkal, amelyeket a felkészülés során felhasználtunk.

Az orvosi tevékenység mindhárom fontos területén hasznosíthatjuk szakirói ismereteinket:

A. A gyógyító-megelőző munka során a szakirói tevékenységnek főleg az információ-gyűjtési része a döntő, de az írás szabályainak ismerete nélkül közlést, előadást nem állítunk össze. Az a tapasztalatom, hogy az ismeretek hiányában ezen tevékenységnek nagyon sokan neki sem kezdenek.

B. Az oktató, nevelő munka, amely a hivatását szerető orvosra vár, sokrétű. A legfontosabbak:

1. orvostanhallgatók oktatása klinika és nyári gyakorlatok alatt a kórházakban;
2. egészségügyi szakiskolások oktatása;
3. egészségügyi szakközépiskolások oktatása;

4. Speciális oktatásnak nevezem azokat a formákat, amikor járatosabb kollégák informálják a kevésbé járatosokat.

Ilyenek:

- a. Továbbképzéseken tartott előadások.
 - b. Szakcsoport-üléseken tartott előadások.
 - c. Klinikopatológiai konferenciák tartása.
 - d. Referátumok.
5. Megelőzés jegyében végzett oktatások:
- a. egészségügyi felvilágosítás,
 - b. TIT-előadások,
 - c. vöröskeresztes-előadások,
 - d. egészségnevelési cikkek írása
/pl. meggyénkben a NÓGRÁD hasábjain/.

- C. A tudományos munka bonyolult, szabályokba foglalható szakírói tevékenységet követel meg.

Itt szeretném megjegyezni, hogy potenciálisan minden orvos képes szakírói tevékenységre és minden orvostanhallgató is. A valóságban a könyvtári szakemberek véleménye szerint az or-

vosoknak mintegy 30 %-a, a hallgatóknak töredéke végez írói tevékenységet /7/.

Az említett 30 % szép szám, de a leírtak minőségével nem lehetünk elégedettek.

Felvetődhet a kérdés: miért irnak az emberek? Az okokat két nagy csoportba sorolnám:

- a. Az értéktelenebb csoporttal kezdem, mert ezekkel a továbbiakban nem kívánok foglalkozni. Ebbe a csoportba tartozók az előléptetésekhez szükséges közlemény-mennyiség "kitermelését" tűzik ki célul /7./
- b. A második csoportba azokat sorolom, akik érett gondolataikat, megalapozott munkásságukat alkotó közlési kényszer hatására kívánják kollégáik, szakembertársaik rendelkezésére bocsátani.

Az orvosi tevékenység általam körvonalozott három területének művelése információk tömegét igényli. Az információkat:

1. Fel kell kutatni, illetve a bennünket érdeklő információk forrását kell megtalálni.

2. Az információkat fogadni kell. Ezen az információ-áradat szelektálását, feldolgozását és tárolását értem. Megvallom, ez az egyik legnehezebb munka. Az információáradatból a bennünket érdeklőt kibányászni, azokat megszerezni és elolvasni, majd a lényegét és a fontos adatokat tárolni, nem gyerekjáték. Döntő segítséget a könyvtárak vezetői adhatnak, nyelvismeretre van szükség, módszeres munkára és nagy türelemre /4/.

A tárolás rögzítés útjait végigjártam. Volt úgy, hogy biztam a fejemben és úgy hittem, hogy az olvasottakat megbízhatóan megjegyezhetem. Csalódtam magamban.

Irtam papírlapra is a lényegét. Mikor sok papírlapom volt, semmit sem találtam.

Jegyzeteltem füzetekbe, regiszterrel jegyeztem meg, mit, hol kellene megtalálni. Amikor több regiszter is megtelt, akkor azért nem ment simán a dolog.

Ma a lyukkártyás adattárolásnál tartok és ezzel mélységesen elégedett vagyok. A peremlyukasztásos, kétsoros kartonokat használom, az általam kidolgozott kódrendszer alapján /2/.

A tárolásnak más lehetőségei is vannak. Létezik mikrofilmes adattárolás, gyűjthetünk különlenyomatokat, igénybe vehetjük a könyvtárakban tárolt és rendszerezett információs anyagokat, házi referáló-lapokat is.

3. Az információ sorsa az, hogy felhasználjuk:

- a. gyógyítómunkánkhoz,
- b. közlések megírásához,
- c. előadások megírásához,
- d. pályamunkák összeállításához,
- e. saját képzésünkhöz, továbbképzésünkhöz.

A közlemények és előadások megírásának gyakorlatát illetően: műalkotások megszületéséhez hasonlíthatom a folyamatot. Nagyszerű érzés, amikor munkánk, megfigyeléseink gyümölcse megérlik bennünk és kikiváncozik. Az alkotás, a gondolatok leírásának ihletett óráiban megszűnik a világ, nagyfokú feszültség alakul ki bennünkben, szinte nyugtalanokká válunk. Összeállnak az adatok, helytálló logikai

sorok kapcsolódnak egymáshoz és megszü-
letik a mű első változata.

Kevésbé líraian, pontosabban a követke-
zőképpen sorolhatom fel az alkotás egyes
szakaszait:

- a. A téma felbukkanása a munka közben.
- b. A témához tartozó adatok halmozódása.
- c. Adataink szakirodalmi kiegészítése.
/Információ-gyűjtés és tárolás nélkül
nem nagyon megy./
- d. Mérlegelés: mi az új saját eredménye-
inkben, milyen szellemi értéket te-
remtettünk meg, érdemes-e az a közlés-
re.
- e. Döntenünk kell: - mit közöljünk,
- kinek közöljük,
- milyen formában
/közlemény, előadás,
pályamunka, könyv,
stb./,
- a közlés, előadás
helyéről.
- f. Az irodalmat lapokon, kartonokon
össze kell gyűjteni és azt abc sze-
rint, vagy téma szerint rendezni kell.
- g. Vázlatot kell készíteni.
- h. Vázlat alapján az első kéziratot meg
kell írni. Itt megjegyzem, hogy ennél
a szakasznál sem tartalmi, sem stílá-

ris mérlegelést nem szoktam végezni. Az a megfigyelésem, hogy az ezekre ügyelés elvonja a figyelmet a lényegről.

- i. A kéziratot többször át kell írni. Nem szégyellem bevallani, hogy munkáimat a tartalmi, stiláris és szerkezeti finomítás érdekében öt-hatszor is átirom.
- j. A szerkesztőségek által előírt módon össze kell állítani írásunkat. Bár szerkesztőségi szakemberekkel nem beszéltem, úgy képzem, hogy hibátlan, fegyelmezetten megírt kézirattal bizalmat tudunk kelteni, "hitelképességünket" növelni tudjuk.
- k. Szükség esetén fordíttatásra kerül sor, ami nem olcsó mulatság.
- l. Szerkesztőségekhez küldése a munkának, megfelelő kísézőlevéllel.
- m. Elfogadás esetén egyezményes jelekkel történő korrekturára lesz szükség.
- n. Külön pontként jelölöm meg a megjelentetés örömét, amit a megjelent közlés olvasásakor, előadás esetén annak elhangzása után érez az ember.
- o. Különlenyomatok küldése és kérése. Etikail szempontokkal jócskán megtüzdelt kérdés, erről Turay főorvos ur fog beszélni.

Kiegészítésül, részben összefoglalásul még a következőket kívánom elmondani:

Munkánkkal szemben a következő fontos követelményeket kell állítanunk, illetve állítják a szerkesztőségek. A leirt munka /közlemény, előadás, stb./ legyen tömör, a lényegre törjön. Stilárisan fegyelmezett legyen, a magyar, fordítás esetén a külföldi nyelv nyelvtani szabályait be kell tartani.

Volt főnökömtől, Melczer professzortól azt tanultam, hogy írás előtt olvassunk szépen író magyar prózairótól, vagy íróktól. Olyanoktól, akiknek a művészete beoltja a mi stilusalkotásunkat is. A leirt szakmunka nem lehet szavak halmaza, hanem stilárisan is gyönyörködtetni kell az olvasót és a hallgatót.

Külön hangsúlyozom a kötelező alkotói szerénységet, amely az értéket csak növeli. Az egyesszám első személy tolakodó használata, a fenséges többes nem szimpatikus "egodiasztole" jele, ami nem vet jó fényt az alkotóra.

A szerkesztőségeknek szerkezeti felépítésre, az irodalom összeállítására, ábrák, rajzok beküldésére, kézirat gépelésére, korrekturák javítására szóló előírásait pontosan, fegyelmezetten, gyorsan végre kell hajtani.

I r o d a l o m

1. BÄRNÉ POLLÄK Zsuzsanna: A könyvtár, mint a modern dokumentáció mûhelye.
Orv.Könyvtáros 1971,11,2-3,150-161.
2. CSEPLÄK György: A tudományos Tanács és az Orvosi Szakkönyvtár munkájának kapcsolata.
Orv.Könyvtáros 1973,13,3-4,341-344.
3. JANTSITS Gabriella: Miért van szüksége az orvosnak a dokumentációs ismeretre?
Orv.Könyvtáros 1971,11,2-3,221-232.
4. MÄTÝUS Lászlóné: Újabb szolgáltatások a Nógrád megyei Kórház Orvosi Könyvtárában.
Orv.Könyvtáros 1973,13,3-4,299-304.
5. NÉMETH Béla: A magyar orvosok szakirodalmi tájékoztatási igényeinek vizsgálata.
Szepesi Zoltánné: A magyar orvosi könyvtárügy és dokumentáció 20 éve. Kiad.:
OOKDK.Bp.1969.151-158.p.
6. PÄLFY Gyula: A szakirodalmi tájékozódás oktatásának néhány kérdése.
Szepesi Zoltánné: A magyar orvosi könyvtárügy és dokumentáció 20 éve. Kiad.:
OOKDK. Bp. 1969. 151-158. p.
7. SZEPESINÉ BENDA Mária: Fialtal orvosoknak és medikusoknak a szakirodalmi dokumentációról.
Orv.Könyvtáros. 1971,11,2-3.233-249.

A szakirói tevékenység etikája

A szakirói tevékenységnek is megvan az etikája, írott és íratlan szabálya. Orvosi etikát régóta oktatnak az egyetemen, de az főleg a gyógyító munkával kapcsolatos, az orvos és beteg viszonyával, orvosok "etikus" viselkedésével foglalkozik. Lényegesen könnyebb helyzetben van az illető, ha az előbb említett témából kíván előadást tartani, ill. közleményt írni. Sokkal szembetűnőbb és az orvostársadalom többsége által jobban elítélt, ha valaki a gyógyító munkával kapcsolatban ütközik az etika szabályaiba /izléstelen önzreklámozás, kollégákról való lekicsinylő, sértő megnyilatkozás, anyagi előnyök "kiprovokálása" stb/. Az utóbbi kihágás egyébként az új Egészségügyi Törvénybe is ütközik és az elítélésen kívül jogi következményeket is vonhat maga után /fegyelmi eljárás, pénzbüntetés, stb./

Más a helyzet a szakirói tevékenység etikájával kapcsolatban. Etikátlan magatartás esetén - kivéve a kirívó eseteket - a határok jobban elmosódottak. E témának kevés az "írott szabálya", viszont íratlan törvényeit gyakran a szubjektívizmus határozza meg. Más és más a

szokás, a meghonosodott gyakorlat egyes intézetekben, klinikákon, kórházi osztályokon.

Az orvostudomány rohamos fejlődése, specializálódása következtében ma már nehezen képzelhető el és valósítható meg, hogy egy személy végezzen teljesen egyedül, minden segítség közreműködés nélkül tudományos munkát.

Nemcsak a kísérletes orvostudományra áll ez, hanem klinikai tanulmányokra, therápiás közleményekre, de egyszerű kazuisztikák publikálására is. Divatos kifejezéssel élve "team work"-ben dolgoznak a kollégák és az első kérdés ezért, ami azonnal, vagy a munka befejezése után felvetődik az: kik szerepeljenek szerzőként és milyen sorrendben?

Teljesen érthető és elfogadható, hogy egy kutató intézetben, klinikán, ahol az intézet vezetője a témafelelős /pl. akadémiai témák/, ő szerepel az első helyen, hiszen ő irányította a kutató munkát, ő foglalja írásba a befejezés végén az eredményeket, és ő is vállal felelősséget a publikált adatok helyességéért. Igazságosnak kell tartanunk azt a gyakorlatot is, hogy mindazok, akik résztvettek a munkában /az össz-munka legalább 10 %-ának erejéig/, szerepelnek szerzőként olyan sorrendben, amilyen arányban a ténykedésben résztvettek. Helytelen és gondolom fiatal kollégák önérzetét sérti, ha a résztvevőket névsorban tüntetik fel egymás után.

A szerzői nevekkal kapcsolatban felmerülhet egy másik probléma is. Szerepeljen-e az illető, ha például csak egy bizonyos kémiai meghatározást vagy hematológiai, stb. vizsgálatot végzett? Általánosan elfogadott, hogy az asszisztenseknek illik megköszönni a dolgozat végén közreműködésüket, vagy feltüntetni nevüket "technikai munkatárs"-ként. Saját véleményem az, ha diplomás az illető /vegyész, gyógyszerész, stb./, szerepeltetni kell nevét a szerzői névsorban.

Az orvostudomány gyakorlatában elterjedt, hogy ha a közreműködőnek munkája elérte vagy meghaladja a 10 %-ot, az szerzőtárs. Így elvileg 10 szerző is lehetne. A valóságban az a helyzet, hogy mivel a munkában való részesedés nem egyenletes, 4-5 szerzőnél több szerepeltetése nem helytálló. Felmerülhet annak gyanuja, hogy egyesek nem megfelelő részesedési arány ellenére lettek "szerzőtársak".

A fentiekből világosan következik, hogy etikátlannak /erős kifejezéssel élve "szellemi kizsákmányolás"-nak/ kell minősítenünk azt az eljárást, ha valaki pozíciójából adódó előnyét kihasználva, fiatal kollégák szellemi értékét, munkáját igénybe veszi, nevük szerepeltetése nélkül.

Ugyancsak szabálytalan és etikátlan az az eljárás is, ha beosztottak az intézet, osztály

vezetőjének tudta és hozzájárulása nélkül küldenek be dolgozatot publikálásra. A helyes gyakorlat a szerkesztőség részéről, hogy ilyen esetekben a küldött anyagot olvasatlanul visszaküldi a feladónak. Az intézet igazgatója, az osztályvezetője joggal várja el beosztottjaitól, hogy ismerje tudományos munkásságukat, hiszen a dolgozatban feltüntetett adatokért, a levont következtetésekért ő felelős még akkor is, ha neve nem szerepel a szerzők névsorában.

A közlemény szövegében előforduló idézés, utalás más szerzők munkáira, nemcsak tartalmi, stiláris, hanem etikai kérdés is. Lehet idézni más szerzők munkáit szószerint is, vagy tartalmilag, de csak a szerzők nevének említésével. Enélkül szellemi tulajdon ellopásáról van szó, ami még a szerző jog törvényeibe is ütközik, nemcsak etikailag ítélendő el.

Elterjedt és elfogadott szokás az is, hogy utalás esetén nem írják ki a szerző nevét, de ilyenkor zárójelbe tett hivatkozási számmal kell megjelölni azt az irodalmi adatot, amely a jegyzékből kikereshető. Mellékesen említem meg főleg fiatal kollégák részére, hogy újabban egyes nyugati folyóiratok az irodalomjegyzék részére a közlemény teljes címét is kéri, nemcsak a szerzők nevét, a kötet és évszámot, továbbá az oldalszámot is tól-ig. Sok felesle-

ges munkától és utánjárástól kiméljük meg magunkat, ha a fentieket már irodalmazáskor figyelembe vesszük.

Az irodalomjegyzék elkészítésénél az az elfogadott elv, hogy csak a valóban felhasznált /ill. elolvasott!/ irodalmat szabad közölni. Helytelen más hasonló tárgyú cikkből a megadott irodalmat idézni. Egyes intézeti igazgatók beosztottjaiknak megtiltják, hogy un. "Zentralblattokból" ill. referáló folyóiratokból idézzenek és ne olvassák el az eredeti munkát!

Bár egyes folyóiratok irodalomjegyzékében gyakran olvasható, de nem helyes, hogy csak az első szerző nevét idézik, utána "et al" vagy "mtsai" szó olvasható. Véleményem szerint ez a társszerzői munka lebecsülését jelenti.

Végezetül pár szót a különlenyomatok kérdéséről. Ha tőlünk kérnek, tegyünk haladéktalanul eleget a kérésnek és vegyük ezt megtiszteltetésnek, munkánk megbecsülésének. Ha különlenyomatot kapunk, illik megköszönni, bár ennek elmulasztása nem jelent sértést, ill. etikátlan magatartást. Itt figyelembe veendő a kérdés anyagi oldala is. Ugyanis a postai költséget - sajnos a legtöbb intézetben, a kórházban, a fordítási és egyéb költséget is - a szerző viseli, így a köszönetnyilvánítás elmaradása nem vethető az illető szemére.

Befejezésül megemlítem fiatal kollégák részére, hogy igen kedves szokás - gondolom professzoraink, tanítómestereink jóleső érzéssel veszik tudomásul - ha magasabb korban kerek évszám /65-70-75 év stb./ elérésekor születésnapjukra ajánljuk egyes munkánkat.

Lehetséges, hogy a szakírói tevékenység etikájával kapcsolatos nézeteimmel, felfogással nem mindenki ért egyet. Mentségemül szolgáljon, hogy e témának viszonylag kevés irodalma állott rendelkezésemre. Így főleg csak saját véleményemre és tapasztalatomra alapozhattam előadásomat.

A könyvtár szerepe az intézetben
folyó gyógyító és tudományos munka se-
gítésében

A szakkönyvtárak igen fontos szerepet töltenek be a szakmai és a tudományos munka területén. Köztudott, hogy az áradó szakirodalommal nem lehet lépést tartani, viszont azt is tudjuk, hogy az új ismeretek nélkül elképzelhetetlen a jó munka, akár a mindennapi gyógyító munkáról, akár a tudományos munkáról legyen is szó.

A szakembereket - a mi esetünkben az orvosokat, középkedereket, az időnként nálunk gyakorlatozó orvostanhallgatókat, gazdasági és műszaki dolgozókat a könyvtárak segítik az új ismeretekhez, ellátják őket a munkaterületükhöz szükséges szakirodalommal. Mi könyvtárosok igyekszünk ezt a feladatunkat - különböző módszerek kidolgozásával, megfelelő dokumentációval - úgy ellátni, hogy könnyen és gyorsan hozzájuthassanak a szükséges anyaghoz.

A jól funkcionáló könyvtár jó anyagi és személyi ellátottságot igényel. Ezért van az, hogy hasonló kategóriába tartozó könyvtárak sem tudnak egyformán helytállni. Mindenütt az

igények figyelembe vételével, a lehetőségekhez és adottságokhoz mértén alakul ki a tevékenység. Hálózati alközpont vagyunk, így nem csak az intézet dolgozóit, hanem szükség esetén az egész megyét kiszolgáljuk. Az ellátás különböző módszerekkel történik. A hálózati együttműködés lehetővé teszi még azt is, hogy csak külföldön található irodalmat is be tudunk szerezni.

Dr. Cseplák és dr. Turay főorvosok elmondták azt, hogyan kell cikket írni, előadást elkészíteni. Megvilágították a sikeres munka örömét és erkölcsi háttérét. Most ismertetem a könyvtárunk lehetőségeit. Elmondom, hogy mit és hogyan tudunk mi könyvtárosok segíteni ebben a munkában. Sokan ismerik szolgáltatásainkat, mivel évek óta élnek ezekkel a lehetőségekkel. Azonban igyekszünk mindig valami újat is adni, többet, jobbat a korábbinál, amit a közöttünk nagy számban jelenlévő orvostanhallgatók még nem ismernek, így remélem, hogy ismertetőm mindenki számára hasznos lesz.

A megfelelő szakirodalomban való tájékozódás nélkül nem végezhetünk sem gyógyító, sem tudományos munkát. Ezért pontosan körülhatárolt igényünkkel /amin a kiválasztott és leszűkített témát, nyelvi és idő-meghatározást értjük/ forduljanak a könyvtárhoz. Az irodalom összegyűjtésének - amit mi, könyvtárosok irodalomkutatásnak nevezünk - elsőrendű segédesz-

közei: a bibliográfiák, lelőhelyjegyzékek, mintegy 200 féle kül- és belföldi kurrens folyóiratunk, továbbá közel 8.000 egységnyi könyvtári állományunk, amelyben különböző szakkönyvek találhatók a tankönyvektől a monográfiákig.

A segédeszközeinket ismertetem, de ezen túlmenően a könyvtárban mindenkit megtanítunk kezelésükre és bármikor rendelkezésre állunk a keresésében is.

1. Magyar Orvosi Bibliográfia /MOB/ 1960-tól általános orvostudományi profilu, periodikusan megjelenő OOKDK kiadvány. Az utolsó füzetét bemutatom. Az utóbbi időben átfutási ideje hosszú volt. Ez a késés minden területen nehezíti munkánkat. Ezzel együtt is - különösen a fiatal orvosok részére - ez a kiadvány nélkülözhetetlen eszközünk. Hungarika jellegű, tehát nem csak a Magyarországon kinyomtatott irodalom, hanem a magyar szerzők külföldön megjelent és az idegen szerzők idegenben megjelent magyar vonatkozású munkái is megtalálhatók benne. Pontosan regisztrál, biztonsággal számíthatunk rá, felveszi a mi "Nógrádi Orvosok Lapja"/NOL/ c. szaklapunkat is. A bibliográfia használata igen könnyű. Minden füzetben betűrendes név- és tárgymutató van, időnként évekre összevont mutatókat is kapunk hozzá, amivel a keresésnél időt takarítunk meg.

2. Index Medicus. Bemutatom a világ legnagyobb orvostudományi cimbibliográfiájának legutolsó számát. Amerikai, angol nyelvű kiadvány, havonta jelenik meg. Ennek is van késése és erre sajnos még magyarázatot sem kaphatunk. 1968 óta járattjuk, egy-egy hiánnyal, melyet reklamációra sem kapunk meg. A kutatás ebben sem nehéz, ha megismerkedtünk vele. Nyelvi nehézségek ritkán merülnek fel /ha mégis, szótárt használunk/. Címzavai és az irodalom egész leírása angol, szögletes zárójelben jelzi az eredeti cikk nyelvét. Minden füzetben két rész van: az egyikben a tárgyszavak, a másikban a szerzők szerinti betűrendes összeállítás. A második részt ritkábban használjuk, mivel a szerzők neveit kevesen tudják és nem is lényeges az irodalom összegyűjtésénél. Gépesített feldolgozású kiadvány. Mivel cimbibliográfia, csak bibliográfiai adatokat közöl, melyek alapján aztán megtalálhatjuk a kiválasztott eredeti cikkeket. Ha a cím nem is tudatja minden esetben a cikk tartalmát, könnyít a helyzeten, hogy csak a gondosan kiválasztott tárgyszó alá sorakoztatott tételekből kell választanunk.

Ha a választás megtörtént, akkor az első lépésen már túl vagyunk. Ha könyvtárunkban megtaláljuk a kívánt cikkeket, akkor a munkát befejeztük. Gyakoribb azonban, hogy nem találjuk meg, s akkor a hálózati szolgáltatást, a

könyvtárközi kölcsönzést kell igénybe vennünk. Felhívom a figyelmet arra, hogy az első lépéseket az irodalom összegyűjtésére mindig időben tegyük meg, hogy ne fussunk ki az időből.

Könyvtárközi kölcsönzéshez stencillel sokszorosított forma-nyomtatványunkat pontosan ki kell tölteni és mi lebonyolítjuk a kölcsönzést. A megérkezésről értesítjük az illetékeseket. A más könyvtárártól kapott folyóirat, vagy könyv kölcsönzési határidejét kérjük, tartsák be pontosan.

Ehhez a szolgálatatáshoz rendelkezésünkre áll a külföldről hazánkba járó folyóiratok lelőhelyjegyzéke.

3. Ha kevesebb idő áll rendelkezésünkre és meg kell elégednünk a saját állományunkkal, akkor folyóirataink mutatóiban is kereshetünk. A kurrens folyóiratok minden füzetében, a régebbi bekötött évfolyamokban pedig összesített mutatót találunk. Egy - erre a munkára nagyon alkalmas gyermekgyógyászati szaklapot mutatok be, a Zbl. für Kinderheilkundé-t, amelynek hátlapján betegségcsoportok szerinti mutatóból igen könnyen válogathatunk.

4. Dokumentációs Központunk Témafigyelő Szolgálatát is igénybe vehetjük. 29 témában figyelik az irodalmat az OOKDK és a SOTE folyóiratállományára támaszkodva. Ez a szolgáltatás már nem csak a címeket hanem ennél többet - az eredeti cikk referátumát adja, amely a cikkeknek minden jellemzőjét tartalmazza.

5. Saját Témafigyelő Szolgálatunkat is meg kell említenem. 11 témát figyelünk rendszeresen, melyet bibliográfiai jegyzék formájában juttatunk el az igénylőknek.

1. Cardio-vascularis betegségek
2. Vércsere
3. Anyagcserebetegségek
4. Pyelonephritis
5. Rheumafactor meghatározás
6. Kisérleti arthritis
7. Ulcus-sebészet
8. Vagotomia
9. Ekktrin veritékmirigy
10. Intenzív terápia
11. Szövetegyesítés

6. Esetenkénti Irodalomkutatást kérésre végzünk. Ezzel kapcsolatban is felhívom a figyelmet a kellő időben történő igénylésre, mivel ezek a munkák hosszadalmasak és kevesen vagyunk.

7. Két utóbbi szolgáltatásunk eredményét CIKK-KATALÓGUSba olvasztjuk be és témák szerinti betűrendben tesszük könnyen hozzáférhetővé.

8. Különlenyomat-Gyűjteményünk is rendelkezésre áll.

Elég tekintélyes mennyiség, mégsem teljes. Kérek ez alkalommal is mindenkit, hogy adja le megjelent cikkének különlenyomatát. Külön

katalógusban, tárgyszavak betűrendjében tettük
lenki számára hasznossá. Kérésre a kutató
megkapja a teljes cikket.

9. Referátum-Gyűjteményünk lyukkártyás
feldolgozása gyorsá teszi az irodalom gyűj-
tésének munkáját. Az osztályon történő refe-
ráló ülések anyagából állítottuk össze. Kér-
jük további és nagyobb ütemben való gyarapi-
tását az előre nyomtatott "Referáló-lapon".

A felsoroláshoz hozzá tartozik, hogy a
könyvtárközi kölcsönzéseket sokszor fotokópián,
vagy mikrofilmen teljesítik. A fotokópia pénz-
be kerül, ezt az olvasók fizetik. A mikrofilm
igen olcsó és használatához mikrofilm leolvasó
készülékünk van.

A különlenyomatok jelentőségéről már
Turay főorvos ur beszélt. Ehhez csak annyit
teszek hozzá, hogy három nyelvű nyomtatott
kérdőlapot rendszeresítettünk erre a célra, s
a postai költségeket a kórház megfizeti.

Felsoroltam azokat a lehetőségeket, me-
lyeket egy szakkönyvtár különösebb gépesítés
nélkül nyújtani tud, a nálunk bevezetett szol-
gáltatásokat. Természetesen a hozzánk fordu-
lókat minden vonatkozásban segítjük, bármilyen
tájékoztatásban szívesen rendelkezésre állunk.
Mindennek előfeltétele, hogy látogassák könyv-
tárunkat az ediginél is nagyobb számban.

Vannak még terveink a könyvtár fejlesztésére vonatkozóan. Például fordító szolgálat bevezetése nagy segítség lenne a cikkek megírásához.

Gyorsmásoló-készülék birtokában még több más dokumentációs tevékenységre is sor kerülhetne. Időt takarítanánk meg vele magunknak és az orvosoknak is. Ebből csak egyet említek most meg: a beérkezett friss folyóiratok tartalomjegyzékének sokszorosítását, amely eljutva az osztályokra azt eredményezné, hogy a már kiválasztott konkrét igénnyel kellene csak a könyvtárhoz fordulni.

Terveink természetesen csak anyagi eszközök birtokában valósíthatók meg. Reméljük, hogy kórházunk vezetőségének segítségét és támogatását hamarosan elnyerjük.

I r o d a l o m

1. PÁLFI Gyula: A szakirodalmi tájékozódás oktatásának néhány kérdése.
SZEPESI Zoltánné: A magyar orvosi könyvtárügy és dokumentáció 20. éve. Kiad.:
OOKDK. Bp. 1969. 151-158. p.
2. SZEPESINÉ BENDA Mária: Fiatal orvosoknak és medikusoknak a szakirodalmi dokumentációról.
Orv.Könyvtáros 1971,11,2-3,233-249.
3. BÄRNÉ POLLÁK Zsuzsanna: A könyvtár, mint a modern dokumentáció műhelye.
Orv.Könyvtáros 1971,11,2-3,150-161.
4. LUSZTIG Gábor: Az orvos-tanácsadó és az orvosi könyvtáros. Ahogy én látom.
Orv. Könyvtáros 1973,13,3-4,330-334.
5. CSEPLÁK György: A tudományos tanács és az orvosi szakkönyvtár munkájának kapcsolata.
Orv.Könyvtáros 1973,13,3-4,341-344.
6. WAGNER Imre: Együttműködés egy megyei kórház tudományos bizottsága és az orvosi könyvtár között.
Orv.Könyvtáros 1973,13,3-4,335-340.

Tisztelt tudományos értekezlet!

Először is köszönetet kell mondanom a megtisztelő meghívásért, amelynek szívesen tettem eleget, nemcsak a téma érdekessége miatt, hanem azért is mert számomra öröm Salgótarjánba jönni. Több mint tíz év alatt igen jó kapcsolat alakult ki a könyvtárral. Központunk sokra értékeli az itt folyó munkát. E jó kapcsolatnak az egyik bizonyossága volt az elmúlt évben megrendezett könyvtáros továbbképzés, amelynek sikerére még most is szívesen emlékeznek vissza a résztvevők.

A mai értekezlet igen fontos témát tűzött napirendre, ami a tudományos bizottság és a könyvtár aktivitását bizonyítja. A szakirodalmi tájékoztatás egyre inkább előtérbe kerül. A művelődésügyi minisztérium 1966-ban rendeletben írta elő az egyetemeken és a felsőoktatási intézményekben a szakirodalmi tájékoztatás oktatását. Az orvosegyetemek közül Szegeden és Pécsen ez már megvalósult, a budapesti egyetem pedig tankönyvet is adott ki az oktatásához. Ujabban pedig az integrált oktatás keretében az un. oktató kórházakban is megismertetik a medicusokat a könyvtárral és a szakirodalmi forrásokkal. Ebben a kórházban is részt vesznek

medikusok nyári gyakorlaton, tehát az ő részükre is szükséges a tájékoztatás nemcsak általános vonatkozásban, hanem konkrétan is, hogy ebben a kórházi könyvtárban milyen források és szolgáltatások állnak rendelkezésükre az itt folytatott tanulmányokhoz.

Az előadók - maguk is a szakirodalom magas szintű művelői - elmondták azokat az ismereteket, amelyek elsajátításával a szakközlemények és előadások tartalmi és formai szempontból is megfelelőek lesznek. Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni; de a szakirodalmi tájékozódáshoz és irodalmi tevékenységhez nélkülözhetetlen a könyvtár használata. Ezért volt fontos, hogy a hallgatók megismerhették a bemutatott és a könyvtárban található legfontosabb szakirodalmi forrásműveket és szolgáltatásokat.

A MOB-bal kapcsolatos észrevételt köszönettel vettem. Eddig csakugyan volt lemaradás, aminek többféle technikai oka volt. A munkatársak ez év végéig behozzák a lemaradást és biztos vagyok benne, hogy a jövőben rövidebb átfutási idővel sikerül a MOB-t megjelentetni. Örülök a megjegyzésnek, mert ebből az látszik, hogy használják a kiadványt és így észreveszik, ha késik.

Örömmel hallottam, hogy a könyvtár terveiben szerepel a fordító szolgálat bevezetése és gyorsmásoló beszerzése is. Kivánjuk, hogy a

terv minél előbb megvalósuljon. Több megyei kórház könyvtárában működik fordítószolgálat, ami nagy segítséget jelent az olvasóknak, különösen a fiatalabb orvosoknak, akiknek a nyelvtudása még nem elegendő külföldi szakirodalom eredeteiben való olvasásához. Ugyancsak több megyei kórház könyvtára szerzett már be gyorsmásoló készüléket. Ez a könyvtári szolgálatot meggyorsítja és az olvasók jobb ellátását szolgálja. Hogy mindkét szolgáltatásnak milyen nagy a jelentősége, azt az a tény is bizonyítja, hogy az előttem említett orvosi könyvtárak versenyén azok a könyvtárak tudtak helyezést elérni, ahol e szolgáltatások már jól működtek.

Salgótarján után ...

A közel múltban résztvettem a salgótarjáni megyei kórház tudományos értekezletén, amelyet a kórház fiatal orvosai és az ott gyakorlaton lévő medikusok részére szerveztek. Az értekezlet tárgya a tudományos közlemények megírásához szükséges szakirói tevékenység gyakorlata és a közlemények és az előadások elkészítésének etikája volt. Az előadásokat a kórház két elismert, szakirói tevékenységet folytató főorvosa tartotta. Majd az orvosi könyvtár vezetője ismertette, hogy a könyvtár milyen segítséget tud nyújtani a kórházban folyó gyógyító és tudományos munkához. A könyvtár fontos szerepét mutatja, hogy a tudományos értekezleten helyt adtak ennek az előadásnak.

A tudományos értekezleten könyvtáros is előad. Milyen hosszú utat kellett megtennünk, amíg idáig érkeztünk! Ezzel kapcsolatban visszatekintünk mintegy 15 évre, amikor az orvosi könyvtári hálózat megszervezése elkezdődött. Ekkor még szinte nem is volt és nem lehetett más igény a könyvtárossal szemben, mint hogy a szakirodalmat megrendelje és kölcsönözze. Majd amióta a szakképesítésüket megszerezték és állandóan résztvesznek szakmai továbbképzésen, lassan kezdett a helyzet megváltozni. A

szerzett ismeretek és a gyakorlat birtokában már nemcsak a rutinmunka elvégzésére képesek a könyvtárosok, de a növekvő igényeknek megfelelően egyre inkább tartalmi munkát is ellátnak. Rendszeresen figyelnek témákat, ritka klinikai esetekhez irodalmat keresnek, előadások előkészítésében résztvesznek. Szükség esetén a külföldi szakirodalmat fordítják vagy tolmácsolják és még sokféleképpen nyújtanak segítséget az olvasóknak. Nem ritka az sem, hogy a könyvtáros közleményt ír a könyvtári munka gyakorlati kérdéseiről, vagy a könyvtár népszerűsítéséről, résztvesz kórháztörténeti kutatásokban és azt bibliográfia összeállításával egészíti ki, vagy évkönyvet szerkeszt. Munkája így egyre sokoldalubb és színvonalasabb. Ezt nemcsak az olvasók, de a kórház vezetősége is értékeli. Az orvosi könyvtári hálózatban elsőként a salgótarjáni orvosi könyvtár vezetője a kórház tudományos bizottságának a tagja lett.

Mégis sokszor hallunk arról, hogy a könyvtár és a könyvtáros nincs kellően megbecsülve. Ez részben igaz. De a megbecsülést nem csak elvárni kell, hanem tenni is kell érte, mert jó munkával el lehet azt érni, amit Salgótarjában is láttunk.

JANTSITS Gabriella

KELEMENNÉ VARGA Judit

Az Index Medicus értékelése;
a hírközlés teljessége, frissessége
és hatékonysága

Amikor egy index kötetet vagy egy bibliográfiát értékelünk, amilyen az Index Medicus is /továbbiakban IM/, célszerű áttekintnünk azt a két fő módot, amelyen az ilyen publikációkat általában használják. Az effajta kiadványok egyrészt a kurrens ismeretek tárházai, másrészt a retrospektív kutatás eszközei.

A kurrens ismeretek gyűjtőhelye lévén, az alábbi követelményeknek kell megfelelnie:

- a/ a kérdéses szakterületről teljes hírközlést kell szolgáltatnia,
- b/ adekvát visszakeresésre alkalmasnak kell lennie,
- c/ megfelelően pontos, részletes beosztásúnak kell lennie,
- d/ tartalmaznia kell az időszerű és legújabb adatokat.

A retrospektív kutatáshoz szükséges igények többnyire azonosak az előbb említett kívánalmakkal. A b/ és c/ pont alatt említettek határozottan fontosak, míg az a/ pontban foglalt nem minden esetben szükséges a szakember számára. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy átfogó széleskörű kutatáshoz a kérdéses szakterület teljes hianyaga szükséges, ha azonban csupán néhány jó folyóiratban megjelenő adatra van szükség, akkor ez a feltétel kisebb jelentőségű. A d/ pontban jelölt igény rendszerint nem lényeges az irodalomkutatás szempontjából.

A hírközlés teljessége

P.Thorpe, a Geigy Pharmaceuticals kutató könyvtárosa több közleményben számolt be arról a kutatómunkáról, amelyet az IM fenti szempontok alapján történő értékelése során végzett /1,2,3,/. Thorpe az IM-ban a reumatológia tárgykörét elemezte. Munkája első lépéseként a reumatológiával foglalkozó folyóiratok hivatalos, hozzáférhető listáját összehasonlította az IM által figyelt és feldolgozott - indexelt - lapokkal. Ekkor kitűnt, hogy a 32 világszerte elismert, jó reumatológiai szakfolyóirat közül az IM 17-et dolgoz fel, többségében angol nyelvűt. A fennmaradó 15

különbféle nyelveken jelenik meg és kevésbé nemzetközi jellegű. Thorpe az angol és amerikai szakemberek véleménye alapján 72 olyan folyóiratot gyűjtött össze, amelyek a megkérdezettek szerint a reumatológusok számára fontosak. Ezeket hiánytalanul indexeli az IM. Ennek alapján megállapítható tehát, hogy az IM igen átfogóan és széleskörűen dolgozza fel a szaklapokat, legalábbis az angol nyelvűeket.

Az IM reumatológiai adatközlésének szorosabb vizsgálata céljából az Annals of the Rheumatic Diseases 1970. évi 29. kötetéből Thorpe kijelölte azokat az irodalmi hivatkozásokat, amelyek 1965-ben jelentek meg. Ilymódon 107 adat adódott. Ezeket az 1965. évtől kezdődően a kumulált IM szerzői kötetében visszakereste. 87 adatot meg is talált az alábbi éves megoszlásban: 1965-ben 46-ot, 1966-ban 39-et, 1967-ben 1-et és 1968-ban 1-et. Hat irodalmi hivatkozást nem tudott az IM-ban fellelni, noha a szaklapokat, amelyekben ezek megjelentek, az IM egyébként feldolgozza. Ezek az adatok a reumatológus szakemberek szerint lényeges folyóiratokban jelentek meg. 11 adatot szakkönyvek tartalmaztak.

Sajnos gyakori jelenség, hogy a szekunder források egyes közleményeket politikai vagy kiadói szempontok miatt nem tartalmaznak. Némelyik később pótlólag belekerül az IM anyagába.

Az adatok időszerűsége, frissesége

Ahhoz, hogy egy index kiadvány frissességét, kurrens voltát értékelhessük, szükséges, hogy a kiadványban közzétett néhány irodalmi hivatkozást kiemeljük és megvizsgáljuk, mennyi idő telt a primer forrásban való megjelenésük és az indexben való közzététele között. Ezen megfontolás alapján az IM értékelésekor két lehetőség áll rendelkezésünkre. A reumatológia példájánál maradva vagy egy bibliográfiát elemzünk e szakterületről és ezt használjuk példa gyanánt, vagy az index reumatológiai tárgyszavai alatt közzétett adatokat vizsgáljuk. Az első esetben mód nyílik arra, hogy az adatok közül kiszűrjük a könyveket, konferenciák anyagait és az IM által nem figyelt folyóiratokat. Amennyiben magát az IM-et használjuk, ez a válogatás nem szükséges, egyszerűen a reumatológiai tárgyszavak alá rendelt hivatkozásokat vizsgáljuk.

Legcélszerűbben akkor járunk el, ha az Index of Rheumatology /IR/ havi füzetét használjuk, amelyet a National Library of Medicine készít az Arthritis Foundation számára az IM-ével azonos forrásokból. Az IR-ben levő tárgyszavak mindegyike megtalálható az IM-ban, fordítva azonban nem. Az IR havi füzetében megjelenő közlemények rendszerint az IM azonos havi

kötetében is szerepelnek. Ezen meggondolás alapján, ha az IR egy havi füzetét vizsgáljuk, azt mindazon hivatkozások gyűjteményének tekinthetjük, amelyek a reumatológiával kapcsolatosak és amelyek az IM azonos havi füzetében is megjelentek, s ha IR-ban közzétett közlemények frissességét vizsgáljuk, jó képet kapunk az IM időszerűségéről, frissességéről is.

Az IR kurrens voltát a következő módszerrel bizonyították: az 1971. évi 7. vol. 1,3,5,7,9 és 11. kötetéből a szerzői indexből összegyűjtötték az összes irodalmi közlést. Ilymódon a vizsgálatra kerülő hivatkozások teljes száma 2902, ami havi átlagban 483,7 publikációt jelent. Ezek többsége, szám szerint 2387 /78,4 %/ jelölte az eredeti közlemény megjelenésének évét és hónapját, pontosabban azt az időpontot is, amikor indexelésre leadták. A fennmaradó 515 közlemény csupán a közlés évét tartalmazta, ezeket a vizsgálatból kizárták.

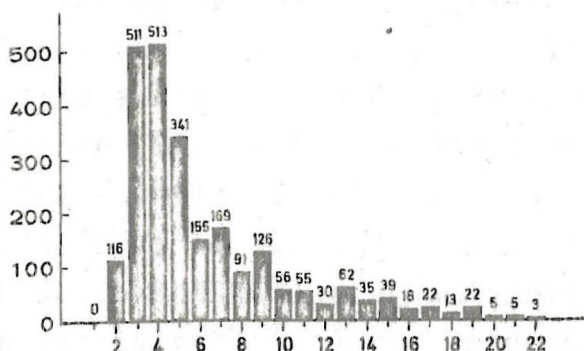
Az 1. táblázat az az átlagos időt mutatja, amely a közlemény első megjelenésének időpontja és az erre vonatkozó, az IR valamelyik füzetében való közzétételének időpontja között eltelt. A táblázatból kitűnik, hogy ez az átlagos idő 4,5 hónap. Az év második felében ez az átfutási idő egyre növekvő tendenciát mutat.

1. táblázat

IR havi kötete	Jan.	Márc.	Máj.	Jul.	Szept.	Nov.	Át- lag
-------------------	------	-------	------	------	--------	------	------------

	4	4	4	6	5	5	4,5
--	---	---	---	---	---	---	-----

Az idé-
zetek
száma

1. ábra

/Idő hónapokban kifejezve/

A cikk megjelenése és az IR közlése közötti idő.

Az ábrán azt láthatjuk, hogy a 2387 közlemény esetében mennyi idő telt el a primer forrásban való megjelenés és az IR-ban való

megjelenés között. A függőleges tengelyen az idézetek száma, a vízszintes tengelyen a hónapokban kifejezett késés szerepel. A publikációk 62 %-a 5 hónappal vagy még ennél is rövidebb idővel előbb jelent meg a folyóiratokban az IR-beli megjelenés előtt. A legrövidebb átfutási idő 2 hónap, a leghosszabb 22 hónap. Az időpontbeli késés körülbelül azonos az idegen nyelvű és az angol nyelvű közlemények esetében, amely az IM/MEDLARS regionális indexelési politikájának köszönhető. Ennek ellenére megállapítható, hogy a 6-22 hónapos átfutási idő zömmel a kevésbé ismert, idegen nyelvű folyóiratban publikált cikkeknel jelentkezik. Sajnálatos módon kivétel is előfordul. Az 1971. évi IR 11. füzetében észlelhetők a legszélsőségesebb átfutási időpontok, a már említett 2-22 hónapos határértékek. E füzetben számos közlemény található, amelynek eredeti megjelenése 1970. első felében volt, és olyan fontos és jónevű európai szakfolyóiratokban jelentek meg, mint a Münch. Med. Wschr., a Schweiz. Med. Wschr., a Wien. Klin. Wschr. és a Vox Sanguinis. Ezek az alkalmoszerű késések természetesen vonatkozhatnak az egyes folyóirat kérdéses számára, vagy csak magára a közleményre. A teljesség kedvéért a kimaradt cikket a következő évfolyamok valamelyikében rendszerint közzéteszik, ami a retrospektív munka

szempontjából hasznos és feltétlenül helyeselhető, azonban ha az IR-t a legfrissebb adatok információs eszközének tekintjük, akkor hátrányos.

Felhasználhatóság

Ezt a legnehezebb egy adott indexnél meghatározni. Amikor a visszakeresésre való alkalmasságot illetve a fogalmak összefüggését és elhatárolását értékeljük, a kiadványnak olyan tulajdonságait elemezzük, amelyeket számos tényező befolyásol. A kutatómunkát végző információs szakember vagy kutató személyes adottságai, szakismerete, az IM szerkezetének alapos ismerete, a tárgykörben való alapos jártassága azok a tényezők, amelyek az elkészült munkában tükröződnek. Azonban e korlátok ellenére is jó képet kaphatunk az adott kutatási eszköz hatékonyságáról, alkalmasságáról, ha modell-irodalomkutatást végzünk.

Erre a célra három bibliográfiát választottak, amelyek a vizsgált tárgykörrel kapcsolatosak. Ezek: "A" - Psoriasis és arthritis, 1964-1968. Készítette J.K. van der Korst, 1969. "B" - Analgeticumok okozta vesebántalmak, 1967-1970. Készítette J.A. Abel, 1971. "C" - Imipramin alkalmazása reumatológiai betegségekben. - Nem publikált GEIGY bibliográfia.

Ezután az egyes bibliográfiák tárgykörének megfelelően irodalomkutatótást végeztek a kumulált IM-ban, és az így nyert irodalmi hivatkozásokat összehasonlították az egyes bibliográfiák végén közölt irodalmi adatokkal.

"A": a Korst által összeállított bibliográfia irodalmi hivatkozásai közül összeírták azokat, amelyek 1964 és 1968 között jelentek meg. Az IM-ban található és tárgykörrel kapcsolatos 1964 és 1968 között publikált közleményeket szintén összeállították.

A "Psoriasis és arthritis" című bibliográfiában 44 irodalmi adat szerepelt. Ebből 27-et a kumulált IM-ban a Psoriasis tárgyszó alatt megtaláltak, tehát a visszakeresési hányados $27/44$, azaz 61 %. A kumulált IM-ban további adatokat keresve 68 releváns adatot sikerült gyűjteni, így az összes hivatkozások száma 95-re emelkedett. A közlemények rejtett bibliográfiáinak feldolgozásával 995 irodalmi adat adat állt rendelkezésre. A pontossági hányados tehát $95/995$ azaz 9,9 %.

A "B" bibliográfia esetében a fentemlített kutatómunkát megismételve az alábbi eredményt kapták: Abel az "Analgeticumok okozta vesebántalmak" című munka szerzője 39 irodalmi hivatkozást említ közleményében. Ezek közül 18-at találtak meg a kumulált IM-ban, ami $18/39$, azaz 46 %-os visszakeresési hányadost jelent. A kumulált IM-ban további 44 irodalmi hivatkozást tártak fel, ezzel 62-re emelkedett az adatok száma. E közlemények rejtett bibliog-

ráfiajából összesen 139 közleményt gyűjtöttek, így a pontossági hányados $62/139$, azaz 44 %.

A "C" esetében az "Imipramin alkalmazása a reumatológiai betegségekből", feltételeztük, hogy ez az összeállítás a szűkebb szakterület minden adatát tartalmazza. A nem publikált GEIGy dokumentum 10 irodalmi adatot említ, amelyek 1962 és 1969 között jelentek meg. Az idézett 10 hivatkozásból kettő kongresszusi tudósítás lévén a további értékelésből kimaradt. A fennmaradó 8 közleményből 5 szerepel az IM-ban, tehát a visszakeresési hányados $5/8$, azaz 62,5 %. További adat a kumulált IM-ban nem szerepelt. Egyéb forrásokban összesen 742 releváns adatot gyűjtöttek össze, tehát a pontossági hányados $8/742$, azaz 1 %.

Az elmondottak alapján világosan látható, hogy egy index teljesítőképesége ilyen kísérleti körülmények között nagymértékben függ a témakörtől és az indexben lévő e témára vonatkozó tárgyszavaktól.

Két olyan feltétel egybeesésekor, mint az "A" bibliográfiában szereplő arthritis és psoriasis, ami önálló tárgyszó az IM-ban, elsősorban e két tárgyszó alatt kutattak. Második lépésben az altárgyszavak alá sorolt közleményeket vizsgálták. Ebben az esetben a "Complications" tűnik a legmegfelelőbb altárgyszónak, és valóban itt található a legtöbb utalás. Az egyéb altárgyszavak hasonlóképpen rela-

tive nagy számban tartalmazhatnak utalásokat.

A "B" bibliográfia elemzése során tapasztalt 44 % pontossági hányados a másik két bibliográfiához viszonyítva rendkívül magas, míg a 46 % visszakeresési hányados alatta marad a másik két bibliográfia azonos mutatószámának. Ez az észlelés Cleverdon /4/ megfigyelésének helyességét támasztja alá, aki azt tapasztalta, hogy e két mutató között fordított arányosság áll fenn. A magas pontossági hányados a kutatási módszer alkalmasságától és az indexelés mélységétől és rugalmasságától függ.

Ebben az esetben az "Analgetics and antipyretics" és a "Phenacetin" főcímű szavak alatt, továbbá az "Advers effects" alcímű szavak alá sorolt közleményeket gyűjtötték ki.

A "C" bibliográfia különösen alkalmasnak tűnt az IM-tesztelésére. Mivel csak nyolc közleményt jelöl a bibliográfia, a pontossági hányados alacsony. A visszakeresési hányados azonban meglehetősen magas 62,3 %. Ez utóbbi számadat nagysága szemléletesen igazolja, hogy a gyakorlatban milyen nagy eltéréseket okozhat, ha a kutatómunkát szakember végzi.

Összefoglalva az elmondottakat, megállapítható, hogy az IM hírközlése a reumatológiai szakterületre vonatkozóan igen jó. Feldolgozza mindazokat a folyóiratokat, amelyeket az angol és amerikai szakemberek lényegesnek tartanak. A friss adatok szolgáltatása terén ki-

váló teljesítményt nyújt az IR, amelynek havi füzetében átlagosan 4,5 havi késéssel jelennek meg a publikációk. Ez az időtartam kielégítőnek tűnik.

A visszakeresési és pontossági hányadosok számszerű értéke csupán a tájékozódást könnyíti meg, nagyságuk többnyire a várakozásnak megfelelően alakult. A közöttük fennálló fordított arányosság ismét beigazolódtott.

I r o d a l o m

1. Thorpe, P.: An evaluation of the rheumatology periodical literature used in Britain and the USA
Meth.Inform.Med. 1972,11,119-121.
2. Thorpe, P.: An evaluation of the rheumatology coverage of Index Medicus: a preliminary report.
J.Amer.Soc.Inf.Sci. 1972,23,406.
3. Thorpe, P.: An evaluation of Index Medicus in Rheumatology: coverage, currency and efficiency.
Meth.Inform.Med. 1974,13,44-47.
4. Cleverdon, C.W.: On the inverse relationship of recall and precision.
J.Doc. 1972,28,195-201.

K ö z l e m é n y e k - H i r e k

Katalóguscédula sokszorosító berendezések /RENA-ADRESETTE/

Az 1972. évi prágai Reprográfiai Kiállításon figyeltünk fel a RENA cég cimsokszorosító berendezései között egy katalóguscédula sokszorosítására is alkalmas igen egyszerű eszközre és eljárásra.

A cég tulajdonképpen címek, adatok és rövid szövegek sokszorosítására alkalmas berendezéseket gyárt, amelyek kézi, félautomata, illetve automatikus működtetésűek.

Az eljárás lényege, hogy az un. cimmezőkre - amelyek /irodai célú használatra/ 5-5 cédułasokszorosításra alkalmas részből álló papírsíkok - írógéppel vagy kézzel bármilyen szöveg írható. A cimmező hátoldalán speciális indigó közbeiktatásával megjelenik a szöveg tükrképe, amelyről a sokszorosítandó anyagra annak megnedvesítése után a cimmező egyszerű hengerlésével átvihető a szöveg. Az eljárás tehát a közismert szeszes /"ormig"/ sokszorosítás

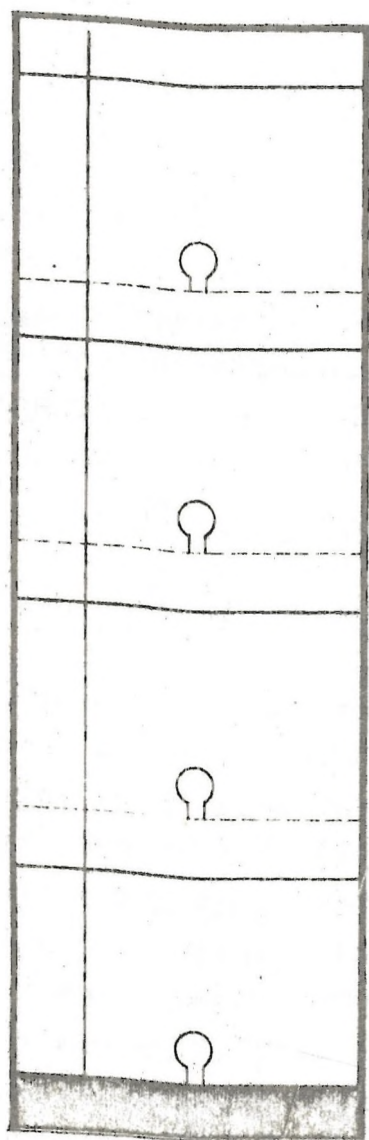
cimke és más rövid adatok /cédulák/ sokszorosítására alkalmas, egyszerűsített változata.

A cimmezők anyaga speciálisan preparált papír, amelyre részenként /cédulánként/ 8, 13 vagy 20 gépelt sor írható. A cimezők hozzávaló, méretre vágott indigóval kaphatók. A nedvesítő folyadék szeszes; egy, öt, illetve 25 literes palackokban szállítják. A nedvesítést és a hengerlést a gépelt soroknak megfelelő méretű 38, 59, illetve 89 mm hengerszélességű kézi eszközzel végezzük, amely szesztartályt, hengert és nedvesítő file-t foglal magában.

Egy-egy cimmezőről általában 100 másolat készíthető, a tájékoztató adatok szerint tárolási idejük korlátlan, tehát bármikor ismét felhasználhatók.

A fenti méretű cimmezőkhöz műanyag, illetve kartonkeretek kaphatók, amelyek nyolcféle keretszínben készülnek, és ezeket többszínű feltűzhető lovasok teszik áttekinthetővé, rendszerezhetővé. Kívánságra a cég műanyag tárolódobozokat is szállít.

Könyvtári célokra fejlesztette ki a cég a szagvány katalóguscédula méretű, egy csikban négy perforált, tehát könnyen szétvágható, pontosan bejelölt és a katalógusdoboz nyársának helyét is feltüntető cimmezőket. A gépelt cimleírások sokszorosítása az előbb elmondottak szerint történik. Az indigó színtől függően lilá vagy feket színű szöveg készíthető.

1. ábra

A teljesít-
mény /mintegy 10 pél-
dány/ kb. 300 cédula ó-
ránként.

A sokszorosi-
tást a mi esetünkben
kissé nehézkessé teszi,
hogy a könyvtári célok-
ra készített címmezők-
höz a gyár nem szállít
kereteket.

A cédulasok-
szorosítás eddigi ta-
pasztalatai az Építés-
ügyi Tájékoztatási Köz-
pontban igen jók, a be-
rendezés kezelése egy-
szerű, tiszta és a dol-
gozók könnyen betanít-
hatók a munkafolyamatra.
A leírt szöveg javítá-
sára nincs mód, tehát
hiba esetén a leírást
meg kell ismételni. A
szöveg jól olvasható,
tiszta, nem mázolódik.

Villanyírógépen írt szö-

vegek különösen szépek, egyenletesek és a sok-
szorosított cédula minősége megközelíti a nyom-
tatott cédulákét.

A berendezés és az anyagárak viszonylag olcsónak mondhatók. A címzőkészülék ára 87 nyugat-német márka, míg egy-egy címmező indigóval együtt 2,- Ft. 10 példány katalóguscédulára számítva tehát a nyersanyagköltség 0,20 Ft, ami rendkívül kedvező. A szeszes folyadék felhasználásra még nincsenek pontos adataink, de ennek költségtényezője minimális: hozzávetőleges számítások szerint 10 000 cédula sokszorosításához kb. 1/2 - 2 liter folyadék szükséges.

A berendezést és az anyagot a METRIMPEX vállalaton keresztül rendeltük meg, és az a megrendeléstől számított három hónapon belül megérkezett.

Ugy véljük, hogy a berendezés célszerűsége, egyszerű kezelése, "beruházási" és üzemeltetési költségei alkalmasak arra, hogy megoldják a kis és közepes nagyságú könyvtárak katalóguscédula sokszorosítási gondjait, sőt alkalmas kisebb példányszámu jegyzékek, összeállítások készítésre is.

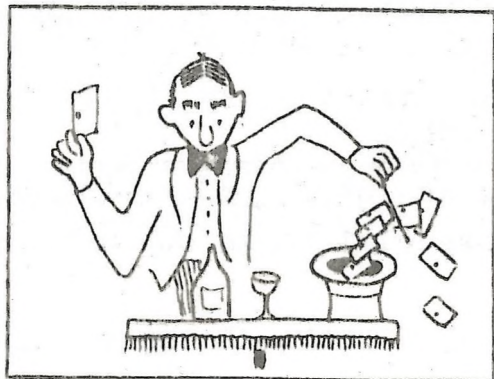
Könyvtári katalóguscédulák sokszorosításához az alábbi berendezés- és anyagrendelést kell feladni:

<u>Megnevezés</u>	<u>rendelési</u> <u>szám</u>	<u>ár</u> <u>/DM-ban/</u>
Adressette Grösse 3 /nyomóhenger/	1030	87.-
RENA Bibliotheks Adressfelder Nr.103.114/3 /cim- mező/	2311	4.10 ⁺
RENA Farbfelder Nr.III B /indigó/ /violett oder schwarz/	2321	9.75 ⁺

⁺100 db /tehát 25 cikk/

A cég címe: RENA-Büromaschinenfabrik GmbH.
8024 Deisenhofen, NSZK.

KOVÁCS Dezső
/ÉTK/

x x x

A sokszorosítóberendezést hálózatunk könyv-
tárai közül az ESZTIK szerezte be.

Egyszerű katalógus-karton sokszorosító készülék

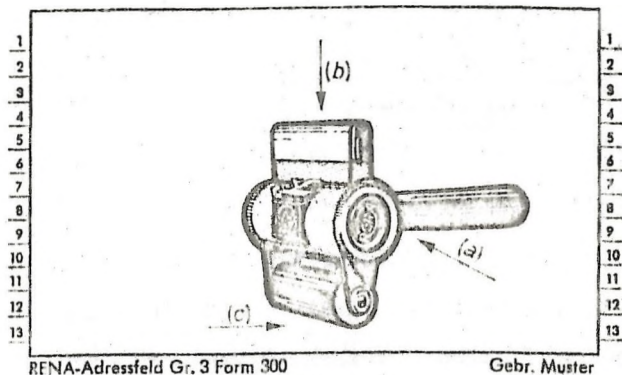
Könyvtári katalógus-kartonok sokszorosítására alkalmas, egyszerű kézi készülék beszerezhető be a Nyomdaipari Grafikai Vállalat /1054 Budapest V. Bajcsy-Zsilinszky ut 34./ útján.

A katalógus-kartonra irandó szöveget "tűkör" papírra géppel ráírjuk, úgy, hogy a hátoldalára megfordított indigót /ormig/ helyeznek. Ezáltal a hátoldalon nyomtatásra alkalmas tűkörírás keletkezik. Ez a matrica. A kézikészülék szesszel átítatott filc-részevel megnedvesítik a kartont. Ezután ráhelyezik a matricát a nedves kartonra és a kézikészülék gumihengerével végigsimitják. Így kb. 80 jóminőségű másolat készíthető.

A működtetéshez szükséges papír, indigó és szesz a hazai kereskedelmi forgalomban kapható.

A készülék ára kb. 2.600.- Ft és 4-5 hónapra belül szállítják.

Könyvtári célra legalkalmasabb a "RENA-Adressette-3" típus. Ez 40 betű- és 13 sornyi szöveg sokszorosítását teszi lehetővé.

RENA-Adressfeld Gr. 3 Form 300

Gebr. Muster

2. ábra

RENA Adressette - 3 a hozzá tartozó
sablonnal

Részletesebb ismertetés az Egészségügyi
Gazdasági Szemle 1974/1 száma 85-88 oldalán
található.

Gyakorlati alkalmazást illetőleg tájékoz-
tatás kapható az ESZTIK könyvtárában.
/Budapest VI. Zichy Jenő utca 4./

ISÉPY Dezső

X X X

Korszerű irodagépek és szervezéstechnikai
eszközök az adminisztrációs munka
megkönnyítésére

A másoló- és sokszorosítógépek ma már nélkülözhetetlenek az ipar és a kereskedelem munkájában egyaránt. A hazánkban és külföldön jól ismert Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat több mint negyedszázada foglalkozik az irodagépek és a szervezéstechnikai eszközök gyártásával, fejlesztésével. Széles termékválasztékuk legfontosabb gyártmánycsoportja a fénymásológépek családja. Ezek a berendezések különböző előhívó rendszerrel üzemelnek és többféle méretű másolási szélességgel dolgoznak.

A fénymásológépek egyik legkorszerűbb típusa a BA-120 jelű, 1200 mm másolási szélességen dolgozó AMOCOP UNIVERSAL félautomata fénymásológép, amellyel hajlékony fényáteresztő anyagra készített rajzokról, szövegekről lehet másolatokat készíteni az ultraibolya fényre érzékeny papírra. Ez a félautomata fénymásológép különösen előnyösen alkalmazható a tervezőintézetekben, valamint az üzemek dokumentációs részlegeinél.

A mindennapi életben gyakran van szükség arra, hogy a nem fényátereszto alapu irodai levelekről, ügyiratokról, könyvtári és dokumentációs anyagokról, könyvekről, folyóiratokról készítsenek másolatokat. Ezt a feladatot oldja meg a

BG-101 STATICOP, indirekt elektrosztatikus másológép

Az IGV uj tipusu berendezése indirekt uton másol. Ez azt jelenti, hogy a másolatokat először egy közvetítő elemen, a szelénréteggel bevont hengeren hozza létre és arról kerülnek át a másolóparirra, amely normál irodai papir. A másolás fizikai elv alapján történik, száraz, folyadékmentes megoldással. Az eredeti példány rajzolatát - a betűket és az ábrákat - koromfekete tónusu festékkel adja vissza a STATICOP másológép a fehér papir alapon, amely a másolatokat nagymértékben hasonlóvá teszi a nyomdai kivitelhez. A másolandó eredeti lehet lap alaku, füzet alaku, könyv alaku, sőt lehet tárgy is.

Az indirekt elektrosztatikus másolás előnye, hogy nemcsak jó minőségű, hanem olcsó másolatokat szolgáltat. A nagy termelékenység és az olcsó anyagok révén a STATICOP elektro-

sztatikus másológépet centralizált másolóműhelyekben, reprográfiai részlegekben, üzemekben, intézményekben, könyvtárakban célszerű alkalmazni.

Az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat /IGV/ a saját szabadalmi alapján kialakította a szedő-írógépcsaládot. Ennek a családnak a legkorszerűbb típusa a BC-203 jelű automatikus szedőírógép, amelynek segítségével a nyomdaival azonos íráskép érhető el. A BC-203 jelű, automatikus szedőírógép kétgépes rendszerrel működik. Ennek a rendszernek az az előnye, hogy a nyers szöveggel egy időben elkészül a szedett szöveg is. A géphez szalaglyukasztó és lyukszalagolvasó készülék is tartozik. Ezek a tartozékok lehetővé teszik a szövegek későbbi időpontban történő előállítását.

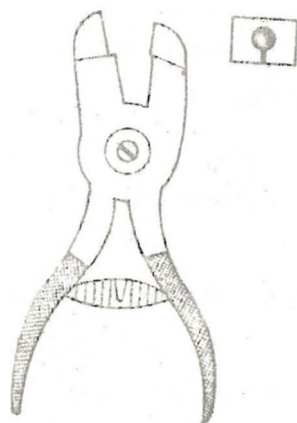
Katalóguscédula lyukasztó

A katalógus-szerkesztés minden könyvtár fontos feladata. Nemcsak szellemi munkát igényel, a cédulák beosztása manuális munkával is jár és különösen olyan könyvtárakra ró nagyobb terhet, amelyekben nemcsak a saját, hanem több könyvtár állományáról készítenek katalógust.

Ilyen esetben a cédulák beosztását meglassítja az, hogy a beküldő könyvtárak egy része nem a szabvány katalóguscédulát használja. Néhány könyvtár saját könyvkötészetével vágatja a cédulákat, mert olcsóbb, más könyvtár nyomdai úton állítja elő, mert így szebb. Ezek a cédulák nincsenek kilyukasztva és a nyárssal ellátott fiókokba nem lehet őket beosztani. Mindegyik cédulát ollóval kivágni körülményes és lassu művelet, nem beszélve arról, hogy a kivágás nem egyforma, - ahány darab, annyiféleképpen sikerül.

A kivágás megkönnyítésére szolgál a cédulalyukasztó. A fej részén levő éles szerkezet olyan kerek rést vág ki a cédulából, hogy a nyárson keresztül lehessen húzni. A lyukasztó nyele a kezét nem töri úgy, mint az ollóé, a rugó pedig a lyukasztást meggyorsítja. Hasznosságát a lyukkártya-lyukasztóhoz lehet hasonlítani.

Eddigi tapasztalataimról máris beszámolhatok. Egyik feladatom az orvosi könyvtári hálózat külföldi könyvgyarapodásából központi katalógust szerkeszteni. Ez évente kb. 4000 db cédula osztályozását, egyszersmind beosztását is jelenti. Nem mindegy számomra mennyi időt töltök el a katalógussal. Ezért készítettem saját használatomra e lyukasztót, amelynek segítségével a cédulák beosztása fele annyi idő alatt elvégezhető, mint azelőtt. A mintapéldány kisipari munka, s ha lenne iránta érdeklődés más könyvtárak részéről, sorozatban olcsón lehetne előállítani. Ára a megtakarított idővel megtérül.

JANTSITS Gabriella
Országos Orvostudományi Könyvtár
és Dokumentációs Központ

Megj.: a TMT, 1974, 21, 4-5, 330-331.

Progress in Drug Research. Fortschritte der
Arzneimittelforschung. Progres des
recherches pharmaceutiques. Vol. 17.
A gyógyszerkutató haladása Ed. Jucker, E.
Basel-Stuttgart, 1973, Birkhäuser Verl. 532 p.

Ez a könyv egy olyan sorozat 17. kötete, amely évenként jelenik meg. Szemletanulmányokban ismerteti a gyógyszerkutató aktuális kérdéseit és legújabb eredményeit, kémiai, gyógyszerhatástani és klinikai szempontból értékelve azokat. A sorozat egészében alkalmas a gyógyszerkutató legfontosabb területeinek áttekintésére, jól használható kézikönyv a metodikai kérdéseknek utánanézni kívánó kutatók és gyakorló szakemberek számára.

A kötet 9 fejezetre oszlik. Az első fejezet a mikroszoma enzimek szerepét vizsgálja a gyógyszermetabolizmusban. Példákon szemlélteti a gyógyszeres enzim-indukció és enzim-gátlás celluláris mechanizmusait. Taglalja az egyidejűleg alkalmazott gyógyszerek kölcsönhatásakor lezajló reakciókat a sejtorganellek enzim rendszereiben. A gyógyszerek szinergetikus, antagonisztikus, additív hatásának és nemkívánatos mellékhatásaiknak néhány újabban megismert biokémiai részletkérdését is taglalja.

A második fejezet az antiarrhythmicumok elektrofiziológiájának újabban megismert vizsgálati módszereit ismerteti. A sejthártya bioelektromos tevékenységének mérhető változása a szív ritmusát befolyásoló gyógyszerek hatására alkalmas paraméter e gyógyszercsoport hatásintenzitásának tanulmányozására. A difenillindantoin, a pentolamin hatásmechanizmusáról is adatokat közöl. Végül a szív ritmusára ható gyógyszereket támadáspontjuk szerint csoportosítja.

A harmadik fejezet a vörös vértestek sejthártyájának szerepét vizsgálja a gyógyszerek anyagcseréjében. A nátrium-kálium ionháztartást szabályozó szerepét hangsúlyozza.

A negyedik fejezet, amely a könyv összterjedelmének egyötöd része, az 1965-1971. évben bevezetett anthelminthicumokat ismerteti. Csoportosítja azokat kémiai és hatástani szempontból, ismerteti javallataikat és ellenjavallataikat fontosabb farmakológiai és toxikológiai jellemzőjük mellett. E hatástani csoport részletes ismertetését nemcsak a helminthiasisok gyakorisága, népbetegség jellege indokolja, hanem az is, hogy a vizsgált időszakban több ezer anthelminthicumot hoztak forgalomba. A tanulmány ezek közül 500-nak a védett nevét, szinonim elnevezéseit, hatóanyagaiknak nemzetközi szabad nevét táblázatban ismerteti. Az állatgyógyászati javallatokra és ellenjavallatokra is kiterjed.

Az ötödik fejezet a napjaink orvosi és állatorvosi gyakorlatában rendkívül népszerű antibiotikumcsaládról: a tetraciklinekről szól. 48 szintetikus előállított hatásos tetraciklin-származékot sorol fel. Részletesen ismerteti ezeknek az alapvegyülethez viszonyított kémiai hasonlóságait és haladást jelentő új tulajdonságait. Felhívja a figyelmet arra az új kémiai felismerésre, hogy a tetraciklin váz C-₁₁ és C-₁₂ betaketon oldalláncán végrehajtott változtatások következménye az antibiotikus hatás eltűnése. A molekulának ez a része nélkülözhetetlen a chelát-képző funkció végrehajtásához, ami e vegyületcsoport antibiotikus hatásának újabban megismert biokémiai lényege.

A hatodik fejezet a helminthiasisok experimentális kemoterápiájával foglalkozik. E fejezetben számos átfedés észlelhető a negyedik fejezettel. Célja az anthelminthicum kutatás új irányainak ismertetése. Elsősorban a trematoda és cestoda fertőzések elleni küzdelem kísérleti törekvéseit foglalja össze.

A hetedik fejezet a tumorgátló szerek metabolizmusával foglalkozik. A cytostaticumok, hormonok, enzimek, antibiotikumok fontosabb, a vérben, tumorszövetben, testnedvekben és váladékokban kimutatható metabolitjait sorolja fel. Részletesen elemzi az alapvegyület és a metabolit közötti kémiai különbségek

hatástani következményeit. Felhívja a figyelmet arra, hogy a tumorgátló szerek jelentős hányadában nem a gyógyszerként bevitt alapvegyület, hanem a belőle keletkező anyagcsere-termék fejti ki a hatást. Példákon szemlélteti a gyógyszerkutatók azon törekvését, hogy a tumorgátló szerek közismert toxicitását oly módon csökkentse, hogy gyógyszerként az eddigi igen toxikus cytostaticumok különféle, az alapvegyületnél kevésbé toxikus olyan komplexeit alkalmazzák, amelyekből az emberi szervezet gyógyszerdetoxikáló enzimjeinek hatására válik szabaddá a hatékony metabolit.

A nyolcadik fejezet a prostaglandinok kémiaiáját, farmakológiáját, élettani szerepét és farmakológiai alkalmazásának lehetőségeit ismerteti. A fejezet hiányossága, hogy az elméleti kérdéseket a gyakorlatiaknál aránytalanul részletesebben tárgyalja. Kevés figyelmet szentel a klinikai vizsgálatok eredményeinek.

A kilencedik fejezet a gyógyszerek és az emberi szervezetbe jutó kemikáliák oxidatív anyagcsere folyamataival foglalkozik. Kiemeli az oxidációs anyagcsere termékek szerepét a toxikus hatás előidézésében. Elemzi az oxidatív anyagcsere-termékeknek az egyes szervekre és szervrendszerekre kifejtett hatását. Módszereket közöl ezen anyagcsere-termékek kimutatására a szövetekben, testnedvekben és váladékokban.

A kötetet tárgymutató, névmutató és a sorozat korábbi köteteinek szerzői és fejezetcim indexe egészíti ki. A témák csoportosításával és az egyes fejezetek gondos felépítésével igyekezett a szerkesztő a sokszerzős könyveknek az olvasó számára kedvezőtlen jegyeit: az átfedéseket, a helyenként túlzott részletességet és a fejezetek közötti kapcsolat hiányát csökkenteni.

BÁRNÉ POLLÁK Zsuzsanna

K i t ű n t e t é s e k

Hálózatunk jól működő könyvtárosai és orvostanácsadói évről évre megkapják a művelődésügyi miniszter és néha - az egészségügyi főhatóságok elismerő kitüntetéseit. Mindegyiküknek ezuton is gratulálunk és további munkájukban sok eredményt kívánunk.

MINISZTERI DICSÉRET

Dr. Ágoston Béláné, az Országos Kardiológiai Intézet Könyvtárosa,

dr. Bán András, a Zala Megyei Tanács I.sz. Kórháza osztályvezető főorvosa,

Egry Tamásné, az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ főkönyvtárosa,

dr. Fodor Lórántné, az Országos Reuma- és Fizikotherápiás Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár főelőadója,

dr. Gönczy Jenőné, az Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet könyvtárvezetője,

dr. Jantsits Gabriella, az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ tudományos munkatársa,

Kerényi Lászlóné, az Egészségügyi
Minisztérium Felvilágosítási Központja főelő-
adó könyvtárosa.

dr. Kiss Béláné, A Fővárosi Tétényi uti
Területi Vezető Kórház orvosi könyvtára veze-
tője,

Mátyus Lászlóné, a Nógrád megyei kórház
orvosi könyvtára vezetője,

dr. Perényi Györgyné, A Szolnok megyei
KÖJÁL főelőadója,

dr. Oszetzky Tibor, a Tolna megyei kór-
ház rendelőintézet területvezető főorvosa,

dr. Takáts Ádámné, a Zala megyei I.sz.
kórház orvosi könyvtára vezetője,

dr. Tóth Marianna, a kalocsai városi
kórház főorvosa,

Verbó Dénesné, az Országos Mentőszolgá-
lat főelőadója,

KIVÁLÓ DOLGOZÓ

Varga Mihályné, az Országos Orvostudo-
mányi Könyvtár és Dokumentációs Központ
főelőadója.

Dr. Szabó Gábor, a Debreceni Orvostu-
dományi Egyetem rektora Jablonkay Andrást, a
Kenézy Könyvtár igazgatóját az egyetem könyv-
tári munkájának fejlesztésében kifejtett te-
vékenységéért rektori dicséretben részesítte.

Móricz Szóllósy (1862-1930), obstet-
rician-gynaecologist, founder of
the Midwives' Training Institute
in the County Borsod

He not only declared himself to be humanist but also lived through it. He was born in a small town: Sátoraljaujhely and pursued his studies at the university of Vienna. He became proficient in surgery in the hospitals of Budapest. He assisted at surgical operations performed by famous professors as e.g. Elischer and Bársony. During his university years in Vienna he was already an eager follower of the Red Cross ideas. He also realized that medical attendance is only partly a medical problem and that the team of colleagues, trained and devoted nursing staff, play an important role too. Another field of his activity was that he followed the example of Vilmos Tauffer, gynaecologist who proceeded successfully in the promoting of midwives' training.

Szóllóssy organized midwifery in his county and in the surrounding countries too. He launched courses, insisted on the building of a maternity ward in the city of Miskolc and dealt with the improvement of midwives' training, of their living and working conditions till the end of his life.

Extension training organized by the
Hungarian Medical Library and
Documentation Centre and the
Medical Library of the Bács-
Kiskun County Hospital, Kecskemét, June 5, 1974

Gábor IUSZTIG is the consulting physician of the library, the deputy director of the hospital for medical students' training in Kecskemét. In his opening speech he discussed the tasks of the hospital library in the field of education and the duties which the library can perform in interest of medical students' training.

Mihály DANIS

Library tasks of the instructional
hospitals in medical students'
training

A recent special task of Hungarian medical libraries is the elaboration of tasks to be performed by instructional hospitals.

Since the academic year 1972-73 medical students, attending the third year at the university, spend their hospital practice in hospitals; their practical work is performed in groups of 25, under guidance. This is why the readers' number in the library increases while the number of librarians, as everywhere, remains the same. Therefore services are not increasable and the existing ones should be differentiated according to requirements.

There are two new aspects in the field of accessioning: literary requirements of educational physicians and of the studying medical students. Physicians working in the hospital have less time than clinicians; this is why they subscribe only for the abstracting journals of the leading special fields and in this way they can ensure within a shorter time and more completely the instructors' literary "up-to-dateness". The acquisition of reference books for medical students is sufficient (one copy of each for reference reading).

One of the most important tasks is the instruction of library use. For fourth- and fifth year students the tasks of the libraries, the network of medical libraries, the tools and sources of orientation are presented. The study-aid published two years ago by the medical university under the title "Orientation in medical literature" renders help to this instruction. The study-aid underlines that close connections should be established with the central library of that university (in their case with the University of Szeged) which are sending medical students to the library.

Gyula PÁLFI

Medical students and students of pharmacy in special libraries

The lecturer is an experienced specialist who deals for several years with the special library instruction of medical students and students of pharmacy. In his opinion the instructional libra-

rian should acquire inevitably pedagogical knowledge. For this reason he suggests - as source material - two information publications: 1. the Hungarian abstracting journal "Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztatás" (Literary Information for Higher Education) and 2. the "Journal of Medical Education." It is necessary to obtain for medical students and students of pharmacy text books in foreign languages (English, French, German, Russian), otherwise students cannot be incited to learn foreign languages which again is essential for physicians.

His method is: he has a walk with first-year students, lasting three hours, where they get acquainted with the libraries and the campus of Szeged; catalogues are everywhere presented and the use of catalogues described.- To the finalists and young instructors lectures are given lasting 6-8 hours and dealing with bibliographical knowledge, technology of the written creative work, literary search. In the meantime, according to the topics of students, practice in retrieval is presented too. The lecturer lays stress upon the presentation, the knowledge of bibliographical and documentary sources.

János IVÁNYI

Medical students in medical libraries

Since 1973, the hospital of the city Gyula works as an instructional hospital. Fifth-year students participate weekly one and a half hour in library practice; in the course of this students get

acquainted with the organization, services of Hungarian medical library system and with the method of literary research.

Eva KISZELY

What can medical librarians do to assist
medical students?

Medical students visit the libraries mostly when preparing themselves for examinations. Here their literary demands are personally discussed, they receive advices and the requested literature is made available for them. In all cases the existing bibliographies and the method of their utilization are presented.

Erika ILLIK

A conception for the opening hours of
the libraries

Physicians often and medical students nearly always need the evening hours for reading and performing literary practice. For this reason in the city Gyula two librarians take turns with each other and thus the library is open from 8 a.m. to 19 p.m.

Imre SURÁNYI

Introducing young people in the use of
professional literature

In the author's opinion the education to become reader should not commence only at the university but already in the secondary school. In the

city Eger, the medical library of the hospital is visited by the students attending the local secondary school where they are members of the biological study circle. The library makes available the necessary literature which is not to be found in the public libraries of the city. The library also assists students in literary search and in the translation of the found and needed articles. Librarians proceed in the same way with students of the health vocational schools, upon their request.

Lectures given on the meeting organized
by the Scientific Committee at the
József Madzsar Hospital in the County
Nógrád on the practice and ethics
of specialists' activity
Salgótarján, July 5, 1974

In the name of the Scientific Committee, Endre SARKADI NAGY, consulting physician, opened the meeting organized for the the young physicians of the hospital. Hardly all physicians are aware of the importance concerning scientific work and literary activity, but methods are less known. The task of the meeting is to get acquainted with them.

György CSEPLÁK

The practice of specialists' activity
needed for the wording of healing
work and scientific publications

The exploration of literary sources is needed in three fields of medical work: 1. in

the healing-preventive work (experiences of others); 2. in the instructional-educational work; and 3. in the course of scientific work. 30 per cent of Hungarian physicians are specialists. This is a considerable number but the quality of papers is in many cases criticizable.

There are two reasons why people do write: they "produce" the quantity of papers necessary for their promotion and/or (and this is the valuable group) they want to acquaint others with their mature ideas, proved experiences. Both (only with other intention and in other quality) require the processing of literary information sources: 1. information must be searched for; 2. information should be "accepted" (selection, processing, storing).

Hereupon, he reports on his own experiences. He was unskilled in search procedure and processing activity which he improved in an autodidactic way. He wrote outlines on a sheet of paper, the same in copy books, finally, he managed to reach the level of punched cards and with them he is satisfied.

In what manner should papers be written on the basis of data? The principal phases of writing are: a) the emergence of the theme in the course of work; b) the accumulation of data in relation with the theme; c) literary completion of data (which is not realizable without gathering information and storage;) d) to consider what is new in our results, what kind of intellectual asset was created by us, whether it is worth publishing; e) to decide what

should be published and to whom, in which form and where; f) the ordering after the compilation; g) sketching; h) the writing of the first manuscript (here neither the contents nor the stylistic value are considered); i) re-wording of contents and style; j) transcription of the manuscript according to the prescription of the editors; k) translation when required; l) forwarding of the article to the editors with a consignment note; m) proof-reading in case of acceptance; n) forwarding of reprints.

Pál TURAY

Ethics of the specialists' activity

The violation of medical dentology is glaring but ethical errors committed in the course of specialists' activity are less perceptible. This problem is discussed first of all in respect of team workers. If the leader of the research institution is responsible for the theme, he directs the work, he writes the summary at the end of the paper and he accepts the responsibility for the publication, then his name should be the first among the authors. But if this is not the case, it is incorrect of him to make his name appear as author; such an action can be considered as an intellectual exploitation. It is inappropriate if authors are arranged alphabetically, and not according to the level of their activity. It is an accepted custom that if, in the course of medical literary work, the activity of the participant achieves 10 per cent of the whole article, he already is regarded as co-author.

Since this results in the practice in too many authors, Mr. Turay disapproves it.

It is irregular and ethically incorrect to send in publications without the leader's knowledge because the leader is responsible for the data and conclusions included in the paper.

Finally the author speaks on the technology, ethics of references and citations. The bibliography should include only the really read works!

Irén MÁTYUS

The role of the library assisting healing
and scientific work going on in the
institution

The author, as librarian, considers it as her duty to acquire resources for literary research, as far as possible, at the physicians' disposal. She presents and describes Hungarian and foreign bibliographies and documentary services.

Judit KELEMEN VARGA

Evaluation of the Index Medicus: complete-
ness, newness and effectiveness of
information

The resources of retrospective and current information have to meet the following requirements: a) to supply complete news from the subject field in question; b) to be suited for adequate retrieval; c) to have a satisfactorily

exact and detailed division (the suitability of the classification); d) to cover the current and recent data.

How does Index Medicus meet these aspects? The article describes the evaluative work of P.T. Thorpe, research librarian of Geigy Pharmaceuticals, who analysed in Index Medicus the subject of rheumatology, comparing it with the special periodicals and indexes published in this field. His conclusions are: the information service of Index Medicus in the special field of rheumatology is extremely good. All periodicals are processed which English and American authors considered important. The time for getting publications through the press comes to 4,5 months and this is an acceptable period. The numerical value of retrieval as well as preciseness are suitable too.

Гинеколог-токолог Мориц Сёллёши (1862-1930)
основатель акушерского института в области
Боршод

Сёллёши идеи гуманизма не только декларировал, но и переживал. Он родился в маленьком городе - в Шаторайауйгель -, университет кончил в Виене. Хирургию изучал в будапештских больницах. Был ассистентом таких известных профессоров как например Елинер и Баршонь. Уже как виенский студент был одушевленным поклонником идей Красного креста. Сам пришел к заключению, что обеспечение больных является только отчасти врачебным вопросом, значительную роль при этом играет и состав сотрудников, т.е. образованный и преданный персонал больницы. Другим источником его деятельности был пример гинеколога Вилмоща Тауффера, который с успехом работал в области повышения акушерской подготовки.

Сёллёши в своей и в соседних областях страны организовал дело акушерок. Организовал курсы, поддерживал строительство гинекологического барака в городе Мишкольц и до конца своей жизни занимался повышением уровня подготовки акушерок, улучшением их жизненных, рабочих условий.

Курс для повышения квалификации, организованный 5 июля 1974 г. в Кечкемете Государственной медицинской библиотекой и документационным центром и Медицинской библиотекой Областной больницы Бач-Кишкун

Габор ЛУСТИГ врач-советник библиотеки, заместитель директора больницы-училища студентов-медиков города Кечкемет в своей вступительной речи рассказал о задачах библиотеки больницы в области обучения и о том какую помощь сможет предоставить библиотека студентам-медикам.

Михай ДАНИШ

Библиотечные задачи больниц, принимающих участие в подготовке студентов-медиков

Одной из специальных задач венгерских медицинских библиотек является разработка задач больниц принимающих участие в подготовке студентов-медиков.

Начиная с 1972/73 учебного года студенты-медики третьего курса поступают на практику в больницы. Эту практику под соответствующим руководством по группам, в каждой группе по 25 человек. С этим число читателей больничных библиотек повышается, но состав библиотечного персонала остается неизменным. Подобное состояние и в городе Кечкемет. Библиотекари не имеют возможность на повышение услуг, предоставленные же услуги нужно организовать более дифференцированно.

При комплектовании поступают на передний план две точки зрения - литературные потребности врачей-преподавателей и запросы студентов-медиков. Врачи, работающие в больнице имеют о много меньше времени, чем клиницисты, поэтому выписывают главным образом реферативные журналы основных спе-

циальностей, чтобы за более короткое время, по возможности с большой полнотой, информировались в области самой актуальной специальной литературы. Для студентов-медиков библиотека обеспечивает для чтения на месте все справочники (по одному экземпляру).

Одной из самых важных задач является приучение навыков пользования библиотекой. Для студентов 4-го и 5-го курса излагают задачи библиотек, сетевую систему медицинских библиотек, средства и источники информации. Помощь в этой работе предоставляет библиотекарям опубликованный два года тому назад справочник для медицинских университетов "Информатор специальной медицинской литературы". Докладчик подчеркивает, что библиотека в которой студенты-медики проводят свою практику должна установить тесную связь с библиотекой высылающей на практику студентов - в данном случае с Центральной библиотекой сегодинского Университета.

Дьюла ПАЛФИ

Студенты-медики и студенты-фармацевты в специальной библиотеке

Автор имеет многолетний опыт в области подготовки студентов-медиков и студентов-фармацевтов на пользование специальной библиотекой. По его мнению библиотечарь-преподаватель безусловно должен приобрести педагогические знания. Для приобретения этих знаний предлагает две информационные источники: издаваемый на венгерском языке реферативный

журнал "Информация по специальной литературе высшего образования" и "

". По его мнению для студентов-медиков и студентов-фармацевтов библиотека должна приобрести не только учебники на венгерском, но также и на иностранном языках - английском, французском, немецком, русском - так как только таким способом можно приучить их на изучение иностранных языков, знание которых - между прочем - является необходимым и для врачей.

Одним из методов автора является, что студентов первого курса в рамках осмотра города Сегеда познакомит их с библиотеками города. В библиотеках познакомятся с системой каталогов и их использованием. Для студентов высших курсов и для молодых преподавателей организует серию лекций - 6 - 8 часов -, на которых излагает библиографические знания, технику составления письменных заданий, поиск нужной литературы. Студенты по исследованным темам составляют тематические списки литературы. Особое внимание обращает на демонстрацию библиографических и документационных источников и на их изучение.

Янош ИВАНЬИ

Студенты-медики в медицинской библиотеке

Начиная с 1973 года Больница города Дьюла принимает участие в подготовке студентов-медиков. Студенты в больнице проводят учебную практику. Для студентов 5 курса еженедельно в 1,5 часов организуют библиотечную практику. Студенты познакомятся

с организацией сети венгерских медицинских библиотек, их услугами и методами исследования специальной литературы.

Эва КИСЕЛИ

Какую помощь может предоставить студентам-медикам медицинская библиотека?

Студенты-медики в большинстве случаев посещают библиотеку во время подготовки на экзамены. В библиотеке лично посоветуют свои потребности на специальную литературу, библиотекари дают им советы и приобретают для них запрашиваемую литературу. В каждом случае знакомят их с находящимися в библиотеке библиографиями и способом их пользования.

Эрика ИЛЛИК

Замечание в связи с временем открытия библиотеки

Специальная литература для чтения, для проведения практических занятий для врачей часто, студентам-медикам почти всегда нужная во вечерних часах. Поэтому в городе Дьюла две библиотекари сменяют друг-друга и так библиотека открыта с утра 8 часов до 19 часов вечера.

Имре ШУРАНЬИ

Введение молодых врачей в пользование специальной литературы

По мнению автора воспитание читательских навыков нужно начать уже в средней школе а не в

университете. В городе Эгер медицинскую библиотеку больницы посещают биологические кружки среднешкольников по биологии. Медицинская библиотека литературу неимеющуюся в фондах массовых библиотеках предоставляет в распоряжение учеников. Кроме этого помогает ученикам в поиске литературы и если это нужно подготавливает для них перевод разисканных и нужных для них перевод статей. Таким способом обслуживают библиотекари студентов специальных санитарных школ.

Доклады по вопросам практики и этики специальной литературной деятельности на совещании Научного совета Областной больницы Ноград, организованном 5 июля 1974 г. в
Шалготарян

От имени научного комитета совещание, организованное для молодых врачей открыл врач-советник библиотеки Эндре ШАРКАДИ НАДЬ. Важность научной работы, специальной литературной деятельности, можно сказать, понимает каждый врач, но в меньшей мере понимает методы этой деятельности. Совещание поставило себе целью — ознакомление с этими методами.

Дьёрдь ЧЕПЛАК

Практика нужная к лечебной работе и составлению научных сообщений специально писательской деятельности

Вскрытие специальных литературных источни-

ков нужно главным образом на трех областях медицинской работы: 1. в превентивно-лечебной работе (опыты других); 2. в воспитательной-учебной работе; 3. в области научно-исследовательской работы. 30 процентов венгерских врачей — писатели-специалисты. Это хороший процент, но качество сочинений в большинстве случаев небезупречный.

Вообще люди пишут по двум причинам: "производят" количество сообщений, которые нужны для их повышения по службе и другие пишут, чтобы сообщить другим свои зрелые мысли, уже испытанные опыты — группа этих ценная. В обоих случаях — только с другим намерением и в ином качестве — нужно обработать специальные информационные источники: 1. информации нужно подискуывать; 2. информации нужно "встретить" (селекция, обработка, хранение).

Автор после этого обобщает свои опыты. В своей литературно-исследовательской, литературно-обрабатывающей деятельности, которую начал методом автодидакта, прошел путь безопытного человека: писал очерки на кусок бумаги, тоже самое в тетрадь, наконец добрался к перфокарте, с которой доволен.

Как нужно на основании приобретенных данных писать статью? Важнейшие этапы творческой работы: а/ появление темы во время работы; б/ накопление данных, связанных с темой; в/ дополнение данных специальной литературой (эта работа без накопления и хранения информации невозможная); г/ оценка — из накопленных данных, что является собственным, личным результатом, какие умственные ценности удалось создать, стоит-ли их опубликовать; д/ реше-

ние: что публиковать, кому, в какой форме и где; е/ сортировка собранной литературы; ж/ составление эскизы; з/ составление первого варианта рукописи (при составлении не взвешивается ни содержание, ни стилистическая форма); и/ переработка с точки зрения содержания и стиля; й/ переработка рукописи на основании инструкций редакций; к/ если нужно перевод статьи на иностранный язык; л/ со соответствующим сопроводительным письмом отправление статьи в редакцию; м/ если статью публикуют — корректура; н/ рассылка оттисков.

Пал ТУРАИ

Этика специальной литературной деятельности

Нарушение этики врачебной деятельности заметное, но в меньшей мере заметны те этические ошибки, которые допускаются в специальной литературной деятельности. Автор эту тему излагает в первую очередь с точки зрения рабочей группы. Если за тему ответственный заведующий научно-исследовательского института, он руководит работой, составляет резюме и принимает на себя ответственность за содержание статьи, на первом месте как редактора приводится его имя. Если это не так и его имя на первом месте приводится потому, что он является заведующим институтом, со стороны заведующего института является ошибочным и такой случай принадлежит в сферу умственной эксплуатации. Автор считает ошибочным, если авторы перечисленные в алфавитном порядке, а не по мере их участия в состав-

лении статьи. В практике врачей-писателей распространено такое мнение, что если деятельность сотрудника в разработке произведения достигает 10 процентов, тогда он считается сотрудником. В практике это приводит к тому, что перечислено слишком много авторов. С этим он несогласен.

Является не моральным и не этичным опубликовать статьи без ведома заведующего учреждения, так как за данные, за сообщения, изложенные в статье и за их следствия соответственный заведующий данного учреждения.

На конец автор говорил о технике ссылок и цитатов. По его мнению список литературы должен содержать описание только тех произведений, которые автор статьи в действительности прочитал.

Ирэн МАТЬЮШ

Роль библиотеки в предоставлении помощи
в лечебной и научной работы института

Как библиотекарь автор считает самой важной задачей библиотеки, чтобы — по возможности — в максимальной мере комплектовала и предоставила к распоряжению врачам средства для исследования литературы. Перечисляет и излагает венгерские и зарубежные библиографии и документационные издания, услуги.

Юдит КЕЛЕМЕН ВАРГА

Оценка "Индекс Медикус" — полнота, свежесть
и эффективность информации

Пособия ретроспективной и текущей информации должны соответствовать следующим требованиям: а/ должны предоставить полную информацию о данной отрасли; б/ должны быть способны для адекватного поиска; в/ должны быть классифицированные со соответственной точностью, подробностью; г/ должны содержать своевременные и самые новые данные.

В какой мере соответствует этим требованиям "Индекс Медикус"? Автор обобщает исследование библиотекаря-исследователя лаборатории Гей-ги П. Торпена. П. Торпен на основании издаваемых специальных журналов и индексов по ревматологии сравнил и проанализировал в "Индексе" тематику по ревматологии. Он установил следующие: информации "Индекса Медикуса" в специальной области ревматологии очень хорошие. Обработанны все те журналы, которые английские и американские авторы считают важными. Пробег публикаций 4,5 месяцев, что является удовлетворительным. Количественная стоимость поиска и точности частных, также соответственная.

